

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA PRÁVA

Kontrakční proces v obchodních vztazích
The Contracting process in commercial relations

Student: Bc. Lucie Pechoušková

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Pavel Godický

Ostrava 2011

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra práva

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Lucie Pechoušková**
Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **6208T011 Ekonomika a právo v podnikání**
Téma: **Kontrakční proces v obchodních vztazích**
The Contracting Process in Commercial Relations

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Uzavírání obchodních smluv
 3. Vady smluv v rozhodovací praxi soudů
 4. Předpoklady řádného uzavření smlouvy
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

JAKUBOVIČ, D. *Závazkové právo v intencích české a slovenské komercionalistiky (komparativna práva studia obchodného závazkového práva s judikaturou)*. Bratislava: EPOS, 2006. 462 s. ISBN 80-8057-685-8.
MAREK, K. *Smluvní obchodní právo: kontrakty*. 4. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2008. 477 s. ISBN 978-80-210-4619-1.
ŠTENGLOVÁ, I. a kol. *Obchodní zákoník - komentář*. 12. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. 1375 s. ISBN 978-80-7400-055-3.

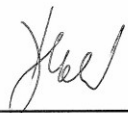
Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **Mgr. Pavel Godický**

Datum zadání: 26.11.2010
Datum odevzdání: 29.04.2011

JUDr. Bohuslav Halfar
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou diplomovou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně a uvedla jsem veškerou použitou literaturu a další prameny. Přílohy č. 1 – 2 a 4 - 8, dané mi k dispozici, jsem převzala.

V Ostravě dne 29. dubna 2011

.....
Bc. Lucie Pechoušková

OBSAH

1	ÚVOD	1
2	UZAVÍRÁNÍ OBCHODNÍCH SMLUV	3
2.1	Návrh na uzavření smlouvy	5
2.1.1	Zrušení a odvolání návrhu	6
2.1.2	Zánik návrhu uplynutím doby	6
2.2	Přijetí návrhu	7
2.2.1	Včasnost a účinnost přijetí	7
2.2.2	Obsah a způsob přijetí	8
2.3	Veřejný návrh na uzavření smlouvy	9
2.4	Veřejná obchodní soutěž	10
2.5	Smlouva o uzavření budoucí smlouvy	12
2.6	Forma smlouvy	14
2.6.1	Povinná písemná forma	14
2.6.2	Forma změny a zrušení písemné smlouvy	15
2.6.3	Vymezení písemné formy	16
2.6.4	Konkludentní jednání	16
2.7	Dělení smluv	17
2.7.1	Smíšené, závislé a innominátní smlouvy	17
2.7.2	Obchodní smlouvy absolutní, relativní a fakultativní	18
2.8	Určení práv a povinností smluvních stran	19
2.8.1	Prameny úpravy práv a povinností	19
2.8.2	Pořadí způsobů určení práv a povinností	23
2.8.3	Kogentní ustanovení obchodního zákoníku	23
2.8.4	Přímé smluvní ujednání	24
2.8.5	Nepřímé smluvní ujednání	25
2.8.6	Časová působnost aplikovatelných předpisů	26
3	VADY SMLUV V ROZHODOVACÍ PRAXI SOUDŮ.....	27
3.1	Soustava soudů Slovenské republiky	27
3.1.1	Obchodní soudnictví	29
3.1.2	Reformy soudního systému	31
3.1.3	Zásady občanského soudního procesu	33
3.2	Okresní soud Žilina	34

3.2.1	Soudní management	36
3.2.2	Obchodní sporná agenda	38
3.3	Nejčastější pochybení v kontraktačním procesu	39
3.3.1	Individualizace účastníka smlouvy.....	39
3.3.2	Zastoupení jednajících stran	40
3.3.3	Formální náležitost uzavírání smluv.....	41
3.3.4	Obchodní charakter závazkového vztahu	42
3.3.5	Podstatné náležitosti smlouvy	43
3.3.6	Formulační nepřesnosti smlouvy	44
3.3.7	Absence zajištění závazkových vztahů.....	46
4	PŘEDPOKLADY ŘÁDNÉHO UZAVŘENÍ SMLOUVY	48
4.1	Požadavek na individualizaci účastníka smlouvy a způsob jeho jednání.....	48
4.2	Požadavek na formální náležitost smlouvy	49
4.3	Aplikace obchodního zákoníku	49
4.4	Požadavek na obsahové náležitosti smlouvy.....	50
4.5	Požadavek na zajištění závazkových vztahů	51
4.6	Celkové zhodnocení	52
	ZÁVĚR	54
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	56
	SEZNAM ZKRATEK	
	PROHLÁŠENÍ O VYUŽITÍ VÝSLEDKŮ DIPLOMOVÉ PRÁCE	
	SEZNAM PŘÍLOH	

1 ÚVOD

Téma „Kontrakční proces v obchodních vztazích“ jsem si zvolila z více důvodů. Moje rozhodnutí ovlivnila zejména skutečnost, že každý jedinec vstupuje denně do mnoha právních vztahů bez toho, aniž by si jejich vznik a obsah uvědomoval. Znalost základních pravidel upravujících vznik, obsah, změnu a zánik právních vztahů je proto nejen aktuální problematikou, ale umožňuje také každému v kontrakčním procesu sledovat svoje zájmy a dosáhnout tak sledovaného cíle. Vzhledem ke svému oborovému zaměření jsem si zvolila právě smlouvu v obchodním právu.

Díky zásadně identické právní úpravě v oblasti obchodních smluv v České republice a na Slovensku svoji pozornost věnuji právě nejčastějším úskalím obchodních smluv, které se promítají do rozhodovací činnosti soudu v rámci řešení konkrétních vzniklých sporů mezi účastníky smlouvy.

Diplomová práce se bude skládat ze dvou hlavních částí, a to z části teoretické a z části praktické. Teoretická část se zaměří na právní problematiku uzavírání smluv, tj. základní právní úpravu, která reguluje proces uzavírání smluv. Bude se věnovat ofertě, akceptaci, dále zde bude rozebrána smlouva o uzavření budoucí smlouvy či forma smlouvy, dělení smluv a kromě jiného také určení práv a povinností smluvních stran.

V praktické části přiblížím systém soudnictví v Slovenské republice se zaměřením na činnost Okresního soudu v Žilině. Těžiště mojí práce bude tvořit analýza chyb, jichž se nejčastěji dopouštějí podnikatelské subjekty, a které jsou častou příčinou vzniku soudních sporů. Poslední kapitola práce bude věnována doporučením pro obchodní praxi.

Cílem diplomové práce je zjistit, jaká jsou nejčastější úskalí obchodních smluv, které se promítají do rozhodovací činnosti soudu v rámci řešení konkrétních vzniklých sporů mezi účastníky smlouvy. Na základě těchto pochybení, jichž se dopouštějí smluvní strany v kontrakčním procesu, jsou pak dále stanoveny předpoklady, jež jsou potřebné k řádnému uzavření smlouvy.

První hypotéza diplomové práce je, že nejčastějším důvodem vzniku soudních sporů jsou chybně uzavřené smlouvy. Druhá hypotéza stanovuje, že v největší míře se soudní spory týkají chyb v podstatných náležitostech smlouvy.

V práci bude použita metoda analýzy, syntézy a také dedukce. Odborné poznatky budou vycházet z české a slovenské literatury, která bude přímo či nepřímo na některých místech citována. Při zpracování využiji také možnost oslovit soudkyni Okresního soudu v Žilině, jež se problematice obchodního práva věnuje více než deset let a v současnosti působí jako předsedkyně obchodního grémia Okresního soudu Žilina. Na základě spisové agendy Okresního soudu v Žilině, účastí na soudních jednáních a konzultací s výše zmíněnou soudkyní vyvodím doporučení pro podnikatele, jak by měli postupovat, aby minimalizovali možnost vzniku soudního sporu.

Výsledek mé práce může být vodítkem pro začínající podnikatele v kontrakčním procesu tak, aby úpravou svých smluvních vztahů odstranili vše, co by později mohlo vést ke konfliktu zájmů kontrahentů, nedosažení sledovaného cíle smlouvy a k ohrožení vymahatelnosti práv účastníků smluvního vztahu.

2 UZAVÍRÁNÍ OBCHODNÍCH SMLUV

Obchodně-právní vztah je relativní právní vztah, ve kterém vystupují vůči sobě podnikatelé, a to věřitel, který má vůči dlužníkovi právo na plnění (pohledávku) a dlužník, který má vůči věřiteli povinnost pohledávku věřitele uspokojit (závazek, dluh), pokud je tento vztah upravený ustanoveními obchodního zákoníku. Závazky vznikají z právních úkonů (dále jen PÚ): nejčastěji ze smluv, ze způsobené škody, z bezdůvodného obohacení anebo z jiných skutečností stanovených zákonem. Obchodní smlouva (dále jen OS) je tedy pouze podmnožinou obchodních závazkových vztahů.

Definice OS není obsažena v obchodním zákoníku z toho důvodu, jelikož tento termín zákoník nevyužívá a její pojmové vymezení je nutné odvodit z pojmu obchodního závazkového vztahu. Obchodní smlouva je tedy smlouva, jejímž uzavřením vzniká obchodní závazkový vztah. Jedná se o dvoustranný PÚ.

Problematika závazkových vztahů je upravena jednak zákonem č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále jen OZ) a dále pak také zákonem č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (dále jen OBZ), a to v případě, jestliže ze smlouvy vzniká obchodní závazkový vztah.

Obchodní smlouva se primárně řídí OBZ, od počátku procesu svého vzniku, dále se jím řídí také náhrada škody způsobená neplatností PÚ při uzavírání OS, určení vzájemných práv a povinností stran z uzavřené obchodní smlouvy, posuzování, zda smluvní závazek byl splněn, právo odepřít splnění závazku, zejména při ohrožení plnění závazku druhou smluvní stranou, zajištění splnění smluvního závazku, zánik závazku a smlouvy, důsledky porušení smluvních povinností, jakož i promlčení práv smluvních stran.

Mezi předpoklady existence smlouvy se řadí: platná nabídka (oferta), řádná akceptace oferty, vzájemné dostačující protiplnění, právní způsobilost stran, zákonem vyžadovaná forma smlouvy, absence nátlaku, podvodu a právně významného omylu, slučitelnost s veřejnými zájmy a soulad se zvláštními pravidly upravujícími příslušný smluvní typ.

Aby nastaly účinky návrhu smlouvy případně její akceptace, je právně relevantní zda-li vůbec došlo k PÚ. Právní úkon je projev vůle jednající osoby, se kterým zákon spojuje vznik, změnu či zánik práv a povinností účastníků a nebo vyvolává jiné právní následky, které právní předpisy s takovýmto projevem vůle spojují. Musí proto existovat soulad mezi vůlí a jejím projevem. Bez tohoto souladu by k PÚ nedošlo. Zkoumání platnosti projevu vůle je předpokladem závěru o platnosti PÚ. Základní náležitosti PÚ vymezuje OZ v § 37, přičemž nedostatek těchto podstatných náležitostí PÚ zákon sankcionuje jeho absolutní neplatností. Proto PÚ musí být uskutečněný svobodně a vážně, určitě a srozumitelně, svým obsahem či účelem nesmí být v rozporu se zákonem a dobrými mravy. Obchodní zákoník neupravuje zvlášť případy absolutní neplatnosti, takže se použije úprava zakotvená v občanském zákoníku. Zvláštní obchodněprávní úprava však vylučuje použitelnost § 49 OZ umožňující odstoupit účastníkovi od smlouvy uzavřené v tísní a za nápadně nevýhodných podmínek. Uvedená právní koncepce předpokládá vyšší míru zodpovědnosti podnikatelů za následky svého jednání.

Smluvní strany musí splňovat určité náležitosti. Osoba, jež smlouvu uzavírá, musí být právně způsobilá, v opačném případě by byl tento právní úkon neplatný. Subjekt právního úkonu musí mít způsobilost, práva a povinnosti a způsobilost k právním úkonům. Co se týká právnické osoby (dále jen PO), právní úkony vykonává její statutární orgán (dále jen SO). Za fyzickou či právnickou osobu může jednat také její zástupce, a to buď ze zákona popřípadě na základě zplnomocnění. Vztah, jež vzniká mezi zástupcem a zastoupeným se řídí příslušnou smlouvou, kterou může být např. smlouva mandátní, smlouva o obchodním zastoupení, pracovní smlouva a jiné.

U zákonného zastoupení smluvní strany vzniká právo zastupovat podnikatele přímo ze zákona a není zde zapotřebí dohoda mezi podnikatelem a zástupcem a ani žádné zplnomocnění. Zákonné zastoupení je upraveno v OBZ.

Problematika smluvního zastoupení je upravena především v OZ. Výjimku tvoří pouze prokura, jejíž úprava je zakotvena v OBZ. Předpokladem vzniku smluvního zastoupení je uzavření smlouvy mezi zastoupeným a zástupcem. Z této smlouvy musí být patrné právo zástupce na zastupování zastoupeného. Ve zplnomocnění musí být uveden rozsah zástupcových oprávnění. Zplnomocnění nemusí být uděleno písemně. Výjimkou je, vyžaduje-li smlouva, která má být uzavřena, písemnou formu. K zániku zplnomocnění dojde vykonáním úkonu, pro který byla udělena, dále také, je-li odvolána

zplnomocnitelem, či je-li vypovězena zástupcem, smrtí zástupce nebo zastoupeného. V posledním případě to platí tehdy, nevyplývá-li z obsahu smlouvy, že má trvat i po smrti zastoupeného.

„Prokúra je široké, voči tretím osobám neobmedziteľné splnomocnenie, ktorým podnikateľ splnomocňuje prokuristu, aby v jeho mene vykonával všetky právne úkony týkajúce sa prevádzky podniku ...“¹ Rozsah, k němuž je prokurista zplnomocněn může být pouze rozšířen, nikoli však zúžen. Prokuristou může být pouze fyzická osoba. Účinnost prokury vzniká dnem zápisu do obchodního rejstříku (dále jen OR). Je zde také uveden způsob, jakým prokurista, popřípadě prokuristé, je-li jich zplnomocněno více, jednájí.

Hmotně-právní úprava českého a slovenské zákoníku pro oblast závazkových právních vztahů je zásadně totožná. Teoretická část diplomové práce proto bude zpracována na podkladě české právní literatury, kterou doplním vymezením základních odlišností mezi jednotlivými právními úpravami.

Judikatura zabývající se problematikou výkladu projevu vůle v obchodních závazkových vztazích a judikatura zabývající se problematikou jednání za podnikatele je uvedena v příloze č. 2.

2.1 Návrh na uzavření smlouvy

Prvním důležitým právním krokem k uzavření smlouvy je platná oferta². Proces uzavírání smlouvy je započat podáním návrhu na její uzavření. Návrh na uzavření smlouvy (dále jen NUS) může dát jakákoli potencionální strana smlouvy. Může se tedy jednat např. jak o kupujícího tak o prodávajícího. Osoba, jež návrh předkládá, bývá nazývána oferentem neboli navrhovatelem.

K tomu, aby vznikly účinky NUS, musí návrh vyjadřovat projev vůle navrhovatele, jež směřuje k uzavření smlouvy pro navrhovatele závazné. Dále musí být adresován určité osobě nebo určitým osobám a musí být také dostatečně určitý, tj. musí obsahovat všechny části navrhované smlouvy vyžadované zákonem pro její vznik. Chybí-li v návrhu některá z těchto částí, jedná se pouze o výzvu k podání návrhu na uzavření smlouvy. V tomto

¹ DĚDIČ, J.; ČECH, P. *Obchodní právo po vstupu ČR do EU anebo co všechno se po 1. květnu 2004 v obchodním právu změnilo?*. s. 120.

² Oferta je návrh na uzavření smlouvy.

případě je smlouva uzavřena až na základě návrhu podaného osobou, které byla výzva adresována.³

Způsob sdělení oferty má být proveden takovou formou, pomocí níž má být uzavřena konkrétní smlouva. Není-li zákonem předepsána písemná forma, postačí sdělení ústní. Písemná oferta může být učiněna také telegraficky, dálnopisem či prostřednictvím elektronických prostředků, které umožňují zachycení obsahu PÚ a určení osoby, jež je činí.

Součástí písemného NUS je kromě výše uvedených případů také oferentův podpis. Absence firemního razítka není v tomto případě podstatná – nezpůsobí neplatnost PÚ, jelikož český ani slovenský právní řád nestanovuje nic o povinnosti používání firemních razítek.⁴

2.1.1 Zrušení a odvolání návrhu

Návrh je možné zrušit do té doby, než nastanou účinky návrhu. Je možné jej zrušit tehdy, dojde-li projev vůle o zrušení oblátovi⁵ dříve či alespoň současně s návrhem. Z tohoto důvodu nelze zrušit ústní návrh, jelikož zde časově splývá vyslovení s doručením. Při zrušení návrhu účinky návrhu nenastávají narozdíl od odvolání návrhu, kdy účinky nastávají, ale následným odvoláním zanikají.

Navrhovatel má nárok na odvolání NUS, ale jen do té doby, než oblát návrh přijme. Existují dvě výjimky, kdy nejde návrh odvolat, tj. v případě, že je v návrhu stanovena lhůta pro přijetí a z jeho obsahu nevyplývá, že navrhovatel si vyhrazuje právo návrh odvolat a ve druhém případě, jestliže to vyplývá z obsahu návrhu.⁶

2.1.2 Zánik návrhu uplynutím doby

Návrh na uzavření smlouvy zaniká, nastane-li některá z následujících skutečností:⁷

- uplynutí doby, která byla v návrhu stanovena pro jeho přijetí,
- uplynutí přiměřené doby – tímto způsobem zaniká tehdy, neobsahuje-li návrh dobu, v níž má být přijat. Při posuzování přiměřené doby se přihlíží např. k rychlosti sdělovacích prostředků či k povaze navrhované smlouvy. Ústní návrh zaniká v tom případě, není-li přijat ihned po jeho vyslovení,

³ JAKUBOVIČ, D. *Závazkové právo v intenciach českej a slovenskej komercionalistiky*.

⁴ JAKUBOVIČ, D. *Závazkové právo v intenciach českej a slovenskej komercionalistiky*.

⁵ Oblát je osoba, již je návrh určen.

⁶ JAKUBOVIČ, D. *Závazkové právo v intenciach českej a slovenskej komercionalistiky*.

⁷ KOPÁČ, L. *Obchodní kontrakty*.

- doručení zprávy navrhovateli, že oblát smlouvu neuzavře. Není rozhodující, jestli je toto sdělení uskutečněno písemně a nebo ústně,
- doručení zprávy navrhovateli, že oblát návrh přijímá s dodatky, výhradami, omezeními či jinými změnami. Požaduje-li oblát změnu v obsahu smlouvy, tato skutečnost se považuje za odmítnutí návrhu,
- NUS zaniká také v tom případě, jestliže nebyl přijat do doby vyhlášení konkursu na majetek navrhovatele či obláta.

Je-li oferta akceptována, nezaniká a stává se jedním z prvků uzavřené smlouvy.

2.2 Přijetí návrhu

Přijetí návrhu neboli akceptace se vyznačuje jednak včasností a účinností přijetí a dále pak také důležitým faktorem je jeho obsah a způsob přijetí.

Judikatura zabývající se problematikou přijetí návrhu a judikatura zabývající se problematikou uzavírání smluv je uvedena v příloze č. 2.

2.2.1 Včasnost a účinnost přijetí

Zákon uvádí jako podmínku pro uzavření smlouvy to, aby byl návrh na její uzavření přijat v souladu se zákonem, čili včas a beze změn v navrhovaném obsahu smlouvy. Návrh na uzavření smlouvy může přijmout pouze ta osoba, jíž byl návrh určen.

Pro posuzování včasnosti přijetí návrhu je rozhodující doba pro přijetí, která je v něm uvedena či je stanovena podpůrně zákonem. K tomu, aby mohla smlouva vzniknout, je nutné, aby v této době došel projev souhlasu obláta společně s návrhem smlouvy navrhovateli, jelikož až od této chvíle je přijetí návrhu účinné (viz § 43c odst. 2 OZ) Podobně jako u NUS, tak i zde lze návrh zrušit, jestliže oznámení o zrušení přijetí dojde navrhovateli před doručením projevu vůle o přijetí návrhu či alespoň současně s ním. Existují právní účinky přijetí návrhu, jež nastávají již odesláním zprávy obláta, že návrh přijímá, avšak jsou omezeny pouze na zánik práva navrhovatele odvolat odvolatelný NUS.⁸

⁸ JAKUBOVIČ, D. *Závazkové právo v intenciach českej a slovenskej komercionalistiky*.

Pro posuzování změn v obsahu sdělení, ke kterému může dojít během jeho přepravy, má význam přijetí principu, z něhož vyplývá, že NUS a také jeho přijetí jsou účinné teprve v okamžiku doručení druhé straně. Za případné změny, ke kterým došlo během přepravy, je zodpovědný odesílatel, z čehož lze usoudit, že je rozhodující to znění, které je doručeno adresátovi. Může dojít k neplatnosti NUS a jeho přijetí, a to v tom případě, že se jedná o změny části smlouvy, jež jsou rozhodující pro odesílatele.

Obchodní zákoník stanovuje podmínky, kdy je možno se od tohoto principu odklonit. Jedná se o některé případy pro konkludentní způsob přijetí NUS podle § 275 odst. 4 OBZ. Přijetí návrhu je účinné již od té doby, kdy došlo k provedení PÚ, z něhož je možné usoudit souhlas s návrhem, jestliže obsah NUS, obchodní praxe nebo obchodní zvyklosti připouští tyto účinky. Jedná se např. o odeslání zboží, zaplacení kupní ceny (dále jen KC) či otevření akreditivu apod. V ostatních případech nastávají účinky přijetí návrhu konkludentním způsobem až tehdy, kdy o něm navrhovateli dojde zpráva.

Návrh na uzavření smlouvy obvykle zaniká, není-li přijat včas. I navzdory pozdnímu přijetí může dojít k uzavření smlouvy, a to v tom případě, jestliže navrhovatel bezodkladně po dojití návrhu sdělí oblátovi (ústně či písemně), že i s pozdním přijetím spojuje účinky uzavření smlouvy, jež po tomto sdělení nastávají v době, kdy pozdní přijetí návrhu bylo doručeno navrhovateli. „*K zamezení vzniku smlouvy postačí ústní sdělení, že k vzniku smlouvy nedošlo pro pozdní přijetí nebo pouhé odeslání písemného sdělení této skutečnosti, takže nebezpečí nedoručení této zprávy nese oblát.*“⁹

2.2.2 Obsah a způsob přijetí

Zákon ke vzniku smluv vyžaduje, aby byl návrh přijat beze změn v jeho obsahu. Jakékoli dodatky, výhrady k návrhu atd., jež jsou přiřazeny k projevu souhlasu s návrhem na uzavření smlouvy, vedou k tomu, že souhlas nemůže být považován za přijetí návrhu a dále také způsobí zánik návrhu. Tento projev vůle je považován za nový návrh s pozměněným obsahem. Stejně účinky má i souhlas s částí návrhu.¹⁰

⁹ KOPÁČ, L. *Obchodní kontrakty*, s. 46.

¹⁰ JAKUBOVIČ, D. *Závazkové právo v intenciach českej a slovenskej komercionalistiky*.

Úprava uzavírání OS je založena na neformálnosti. K přijetí návrhu může dojít třemi způsoby, a to písemně, ústně či konkludentním způsobem¹¹. Jestliže však zákon nebo NUS vyžaduje písemnou formu (dále jen PF), musí být tato smlouva uzavřena písemně.

Zákon nepovažuje mlčení za souhlas s návrhem. Navzdory tomu je však umožněno, aby si strany mezi sebou dojednaly, že smlouva mezi nimi bude považována za uzavřenou, jestliže NUS jedné strany druhá strana neodmítne v určité době.

2.3 Veřejný návrh na uzavření smlouvy

Zákon kromě návrhu na uzavření smlouvy, který je určen jedné nebo více určitým osobám, připouští také veřejný návrh na uzavření smlouvy (dále jen VNUS), jež je adresován neurčitým osobám.

Co se týká obsahu, ve veřejném návrhu není rozdíl mezi ním a mezi NUS. Tento návrh musí být taktéž dostatečně určitý a musí z něj vyplývat vůle být vázán smlouvou v případě přijetí návrhu. Rozdílem však je, že v návrhu chybí označení druhé strany, jejíž určení vyplyne až z přijetí návrhu. Chybí-li v návrhu uvedené náležitosti, tento uveřejněný podnět je pouze výzvou k podání NUS ze strany osob, jimž byla výzva adresována.

K podání veřejného návrhu je nutné jeho uveřejnění. VNUS může stanovit okruh osob, které mohou tento veřejný návrh přijmout. Jestliže není toto omezení stanoveno, může být přijat kýmkoli. Zákon nestanovuje způsob, jakým musí být návrh uveřejněn. Návrh může být uveřejněn prostřednictvím sdělovacích prostředků, a to např. formou inzerátu v novinách, nebo pokud není požadována PF, může být uveřejněn např. pomocí rozhlasu. VNUS je účinný dnem zveřejnění.

„Veřejný návrh na uzavření smlouvy je vždy odvolatelný.“¹² Odvolání musí být zveřejněno takovým způsobem, jakým byl zveřejněn návrh, a to do doby před přijetím návrhu. Jestliže během lhůty, která byla stanovena, není návrh přijat v souladu se zákonem, návrh zaniká. Není-li zde lhůta stanovena, návrh zaniká po uplynutí lhůty přiměřené s přihlédnutím k povaze navrhované smlouvy.

¹¹ Přijetí konkludentním způsobem znamená přijetí určitým chováním, z něhož vyplývá nepochybně vůle uzavřít smlouvu na základě podaného návrhu, nestačí však mlčení nebo jiná nečinnost, vyžaduje se pozitivní činnost. Příkladem může být poskytnutí plnění závazku, např. dodání zboží či zaplacení kupní ceny.

¹² KOPÁČ, L. *Obchodní kontrakty*, s. 47.

Zákon pokládá smlouvu za uzavřenou již od přijetí veřejného návrhu, avšak pouze za předpokladu, že osoba, jež návrh přijala, obdržela potvrzení navrhovatele, že smlouva byla uzavřena. Zákon nevyžaduje, aby toto potvrzení bylo v PF, pokud však tato forma není vyžadována pro uzavření smlouvy.

Jestliže je ve veřejném návrhu výslovně stanoveno, že smlouva může být přijata v určité lhůtě všemi osobami, které včas vyslovily souhlas s návrhem, je smlouva již uzavřena včasným projevem souhlasu navrhovatelí a není již nutné potvrzení navrhovatele, že smlouva byla uzavřena.

Navrhovatel je povinen vystavit potvrzení o uzavření smlouvy. V případě, že tak neučiní, může to mít za následek povinnost k náhradě škody. Navrhovatel může uzavření smlouvy potvrdit i více osobám, v tomto případě včasným doručením potvrzení vznikají smlouvy i s těmito osobami.

Nevystaví-li navrhovatel potvrzení bez zbytečného odkladu po té, kdy přijal první návrh, může příjemce zabránit vzniku smlouvy, a to tehdy, sdělí-li navrhovatelí bez zbytečného odkladu po té, kdy mu bylo doručeno potvrzení zaslané navrhovatelem, že uzavření smlouvy odmítá.

Přijme-li současně NUS více lidí, navrhovatel má právo si vybrat, kterému z nich uzavření smlouvy potvrdí. Navrhovatel nemusí z vlastní iniciativy oznámit osobám, jež přijaly návrh, že před nimi byl návrh přijat již jinou osobou.¹³

Pro přijetí návrhu platí obecná ustanovení o uzavírání smluv. Za přijetí se nepovažuje souhlas s návrhem, pokud jsou k němu připojeny dodatky, výhrady, omezení či jiné změny.

2.4 Veřejná obchodní soutěž

Stejně jako VNUS, tak i veřejná obchodní soutěž (dále jen VOS) patří systematicky mezi ustanovení o uzavírání smluv. Základní rozdíl spočívá v určení osob, které se na straně navrhovatele mohou zúčastnit procesu uzavírání a vzniku smlouvy, a dále pak také ve způsobu přijetí návrhu.¹⁴

¹³ ŠTENGLOVÁ, I. a kol. *Obchodní zákoník - komentář*.

¹⁴ PATAKYOVÁ, M. a kol. *Obchodný zákoník - komentář*.

Podstatou VOS je vyhlášení soutěže, prostřednictvím které se vyzývají neurčité osoby, aby podaly nejvhodnější návrh na uzavření smlouvy. Jsou s ní spojené pouze nezávazné účinky výzvy na podání NUS, avšak zde existuje povinnost uzavřít smlouvu se soutěžitelem, jehož návrh bude nejvýhodnější ve smyslu podmínek soutěže. Tato povinnost může být v podmínkách soutěže vyloučena, a to stanovením oprávnění vyhlášovatele odmítnout všechny podané návrhy.¹⁵

K tomu, aby mohla soutěž vzniknout, vyžaduje se uveřejnění soutěžních podmínek. Předpoklad neurčitosti osob není porušen, jestliže je vyhlášení soutěže omezeno např. určitou kvalifikací, jež musí soutěžitelé splňovat či ohraničením na určitý okruh osob, např. mající sídlo nebo místo podnikání v tuzemsku.

Veřejnou obchodní soutěž je nutné odlišovat od veřejné soutěže, jež je upravena OZ. VOS je pouze způsobem, jakým lze smlouvu uzavřít. Naproti tomu z veřejné soutěže vyplývá závazek vyhlášovatele poskytnout určitou cenu, bude-li provedeno dílo či uskutečněn výkon, které jsou součástí soutěže a musí být zároveň v soutěži určeny.

„Právní úpravou veřejné obchodní soutěže se řídí vyhlášení soutěžních podmínek, které se týkají uzavření obchodních smluv. Tak je tomu vždy při provádění privatizace, jestliže předmětem prodeje je podnik nebo jeho část. V předpisech o privatizaci je zmínka pouze o veřejné soutěži, poněvadž tyto předpisy byly vydány ještě před obchodním zákoníkem. Ustanovení občanského zákoníku o veřejné soutěži jsou vzhledem ke svému pojmovému vymezení neaplikovatelná na smlouvy uzavřené za účelem prodeje státního majetku při provádění privatizace.“¹⁶

V podmínkách VOS může být stanoveno, aby se smlouvy, jež byly uzavřeny v jejím rámci, řídily OZ, a to i v případě, že nespádají pod pojem OS.

Účinky VOS nastávají v době, kdy jsou zveřejněny její podmínky. Není stanoven způsob, jakým musí být zveřejněny, pouze soutěžní podmínky musí mít PF.

Vyhlašovatel soutěže není oprávněn ke změnám v podmínkách soutěže ani ke zrušení této soutěže. Toto právo však může být podmínkami veřejné soutěže

¹⁵ ŠTENGLOVÁ, I. a kol. *Obchodní zákoník - komentář*.

¹⁶ KOPÁČ, L. *Obchodní kontrakty*, s. 50.

vyhrazeno. Tato výhrada často vede ke snížení okruhu potencionálních zájemců, jež by měli o tuto soutěž zájem.

Vyhlašovatel se musí řídit podmínkami soutěže, a tím pádem také přijmout nejvýhodnější návrh. Existuje zde však také výhrada, jež umožňuje vyhlašovatelovi odmítnutí všech návrhů. Může se přihlížet pouze k těm návrhům, které odpovídají svým obsahem těmto podmínkám. Do návrhů se zahrnují pouze ty, jež byly předloženy ve stanovené lhůtě. Rozhodující je tedy doručení návrhu na místo stanovené podmínkami soutěže.

Jestliže není v soutěžních podmínkách stanoveno jinak, účastník soutěže není oprávněn odvolat svůj návrh po uplynutí doby, která byla stanovena pro předložení návrhu. V době, kdy může být návrh odvolán, může také dojít k jeho změně či k jeho doplnění.

K tomu, aby byl výběr objektivní, jsou stanovena určitá kritéria, jež jsou uplatňována při posuzování výhodnosti návrhů. Kromě výše ceny, se může jednat např. i o dobu plnění závazku, platební podmínky, záruku za jakost atd.¹⁷

Vyhlašovatel má povinnost sdělit přijetí vybraného návrhu, a to ve lhůtě, jež byla stanovena v podmínkách soutěže, a dále pak také oznámit všem účastníkům soutěže, kteří v soutěži neuspěli, že jejich návrhy byly odmítnuty. Dojde-li k oznámení přijetí až po této stanovené době nebo odmítne-li vybraný účastník smlouvu uzavřít a sdělí tento fakt vyhlašovatelovi bez zbytečného odkladu poté, co mu bylo doručeno oznámení o přijetí jeho návrhu, smlouva nevznikne.¹⁸

2.5 Smlouva o uzavření budoucí smlouvy

Obchodní zákoník neobsahuje kontrakční povinnost, umožňuje však, aby strany tuto povinnost sjednaly, a to ve formě smlouvy o uzavření budoucí smlouvy (dále jen SUBS). Předmětem závazku této smlouvy je uskutečnění PÚ, jež vedou k uzavření smlouvy, ze které teprve plynou závazky týkající se poskytnutí plnění, mající hospodářský význam.

Úprava tohoto typu smlouvy je obsažena jak v občanském, tak i v obchodním zákoníku, každá však obsahuje samostatnou na sobě nezávislou právní úpravu, a to z důvodu, že úprava v OBZ je přizpůsobena potřebám obchodního styku (dále jen

¹⁷ PATAKYOVÁ, M. a kol. *Obchodný zákoník - komentár*.

¹⁸ ŠTENGLOVÁ, I. a kol. *Obchodní zákoník - komentář*.

OBS). Právní úpravy v těchto zákonících mají určité rozdíly, proto se musí určit, ve kterých případech se uzavře smlouva o smlouvě budoucí podle OBZ. Podstatným rozdílem je to, že podle OZ se musí obě smluvní strany zavázat, že uzavřou budoucí smlouvu, naproti tomu v OBZ stačí, zaváže-li se pouze jedna strana.

„Úprava obchodního zákoníku je aplikovatelná na smlouvu o uzavření budoucí smlouvy, jestliže je uzavírána mezi podnikateli a při jejím vzniku je zřejmé, že souvisí s jejich podnikatelskou činností.“¹⁹ Jsou-li splněny tyto podmínky, mohou se touto úpravou řídit také ty SUBS, které jsou upraveny OZ. Jedná se např. o nájemní smlouvu či o smlouvu pojišťovací atd.

Smlouva o smlouvě budoucí musí mít PF. Dále zde musí být také stanovena doba, kdy má být tato smlouva uzavřena. Bez dodržení těchto dvou podmínek, nemůže být smlouva platně uzavřena.²⁰

Předmětem závazku, jež má podmíněnou povahu, je podniknout ty PÚ, které jsou potřebné k uzavření určené smlouvy. K této povinnosti však dojde až v té době, kdy je zavázaná strana vyzvána oprávněnou stranou k uzavření smlouvy. Tato výzva musí obsahovat návrh smlouvy, jež má být uzavřena.

Důvodem, proč dochází k uzavření smlouvy o smlouvě budoucí je fakt, že existuje zájem na tomto uzavření, který vyplývá z okolností platných v době uzavření smlouvy. Změní-li se po uzavření smlouvy tyto podstatné okolnosti, ze zákona je možné, aby došlo k jejímu zániku. K této změně může dojít jednak před výzvou k uzavření smlouvy a jednak také po jejím uplatnění oprávněnou osobou.

U tohoto typu závazku stanovuje zákon jednoroční promlčecí dobu, která je určena pro právo domáhat se určení obsahu smlouvy soudem či pověřenou osobou a dále také pro právo na náhradu škody, jež je způsobena porušením závazku uzavřít budoucí smlouvu. Promlčecí doba může být dohodou prodloužena, avšak maximálně na dobu čtyř let od výzvy k uzavření smlouvy. Promlčecí doba začíná plynout následující den po výzvě na uzavření smlouvy o smlouvě budoucí.

¹⁹ KOPÁČ, L. *Obchodní kontrakty*, s. 57.

²⁰ ŠTENGLOVÁ, I. a kol. *Obchodní zákoník - komentář*.

Judikatura zabývající se problematikou smlouvy o uzavření budoucí smlouvy je uvedena v příloze č. 2.

2.6 Forma smlouvy

Obchodní zákoník je založen na zásadě neformálnosti smluv. Z tohoto faktu vyplývá, že smlouvu je možné uzavřít jednak písemně, ústně či dokonce konkludentním způsobem. Forma návrhu a jeho přijetí mohou mít různou formu.

Judikatura zabývající se problematikou formy smluv je uvedena v příloze č. 2.

2.6.1 Povinná písemná forma

U některých typů smluv je vyžadována PF, a to z toho důvodu, že tyto smlouvy mají závažné právní účinky. I když nejsou tato ustanovení týkající se PF vyjmenována mezi kogentními ustanoveními, i tak mají donucující povahu. Nedodržení stanovené PF má za následek neplatnost PÚ.

Zákon vyžaduje PF u těchto typů smluv:²¹

- smlouva o uzavření budoucí smlouvy,
- smlouva o prodeji podniku,
- smlouva o nájmu podniku
- smlouva o koupi najaté věci,
- licenční smlouva,
- smlouva o nájmu dopravního prostředku,
- smlouva o provozu dopravního prostředku
- smlouva o obchodním zastoupení,
- smlouva o tichém společenství,
- smlouva o otevření akreditivu,
- smlouva o běžném účtu,
- smlouva o vkladovém účtu,
- smlouva o výhradním prodeji.

Písemná forma je vyžadována i v případě dohody o smluvní pokutě. Zákon však nevylučuje, aby smlouva, ze které vzniká závazek zajišťovaný smluvní pokutou, měla

²¹ ŠTENGLOVÁ, I. a kol. *Obchodní zákoník - komentář*.

i nepísennou formu. V tomto případě však musí písemné ujednání, jež je omezené na smluvní pokutu určovat smlouvu, které se týká.²²

Zákon stanoví, že PF se vyžaduje také v tom případě, kdy alespoň jedna strana při jednání o uzavření smlouvy projeví vůli, aby tato smlouva byla uzavřena právě v PF.

Nevyžaduje-li návrhováteř ve svém návrhu uzavření PF, je písemný návrh na uzavření smlouvy taktéž přijat, jestliže obě strany projeví s obsahem smlouvy souhlas a to i jiným způsobem než písemným, nestanovuje-li zákon PF smlouvy.

2.6.2 Forma změny a zrušení písemné smlouvy

Forma, jakou je smlouva uzavřena, může mít vliv také na formu, jež je vyžadována pro smluvní změnu či smluvní zrušení této smlouvy. Zásada OZ, která spočívá v tom, že písemně uzavřená dohoda může být změněna či zrušena pouze písemně, neplatí plně na OS.

„Z obchodního zákoníku a jeho vztahu k občanskému zákoníku lze dovodit, že k smluvní změně nebo smluvnímu zrušení smlouvy se vyžaduje písemná forma, jestliže:

- strany zahrnuly do písemné smlouvy ustanovení, že smlouva může být měněna nebo zrušena pouze písemnou formou,*
- zákon stanoví pro uzavření smlouvy písemnou formu, neboť ta se nepochybně vztahuje i na smlouvu ve změněné formě a s přihlédnutím k právní jistotě sledované písemnou formou i na zánik takové smlouvy,*
- při uzavírání smlouvy strana vyjádřila vůli, aby smlouva byla uzavřena pouze v písemné formě, neboť z tohoto projevu vůle a obchodních zvyklostí lze odvodit závěr, že existence smlouvy má být spojena s písemnou formou, takže i změna smlouvy a její zrušení mají být v písemné formě; totéž přirozeně platí, jestliže se strany dohodly na písemné formě uzavírání smlouvy, ať již při jejím uzavírání nebo předem pro určitý okruh smluv“.*²³

Tato úprava odpovídá zásadě neformálnosti smluv, která je mimo jiné stanovena i v mezinárodních unifikacích, a to z důvodu větší pružnosti v OS.

²² KOPÁČ, L. *Obchodní kontrakty*.

²³ KOPÁČ, L. *Obchodní kontrakty*, s. 62.

2.6.3 Vymezení písemné formy

Jestliže se hovoří o PF, tento fakt spočívá v zachycení obsahu smlouvy na listině a v jejím podpisu. V obchodním styku je ve většině případů smlouva zachycena na dvou či více listinách. Jedná se o listinu, jež obsahuje NUS a dále pak listinu obsahující jeho přijetí. Každou vždy podepisuje strana uzavírané smlouvy, popřípadě osoba, která je oprávněna jednat za tuto stranu. V případě návrhu se jedná o navrhovatele, naproti tomu v případě přijetí listinu podepisuje oblát.

Ve většině případů se požaduje vlastnoruční podpis těchto osob, avšak někdy, odpovídá-li to obchodním zvyklostem, je umožněno použít mechanické prostředky – např. reprodukce podpisu na tiskopise. U některých typů smluv např. u smlouvy o založení obchodní společnosti se vyžaduje úřední ověření pravosti podpisů.

Písemnou formu má také ten PÚ, jež je učiněn prostřednictvím telegrafu či dálkopisem a také sdělení, která jsou uskutečněna pomocí kteréhokoli elektronického prostředku např. fax, elektromagnetický pásek apod. *„K individualizaci a k zmenšení možností zneužití tohoto způsobu uskutečňování PÚ se užívá v praxi (zejména v mezibankovním styku) vzájemně sjednaného a vůči třetím stranám utajovaného kódu sdělení“.*²⁴

2.6.4 Konkludentní jednání

Kromě výslovného uzavření smlouvy (písemným či ústním projevem vůle) lze uzavřít také smlouvu konkludentním způsobem, tj. určitým jednáním, z něhož plyne nepochybně projev vůle uzavřít určitou smlouvu. Tento způsob se používá při přijetí NUS, výjimečně se může použít při podání NUS.

Přijetí návrhu na uzavření smlouvy spočívá ve většině případů v postupu obláta v souladu s navrhovaným obsahem smlouvy, tj. plnění určitých povinností, jež vznikají z uzavřené smlouvy.

Při uzavírání smlouvy se připouští pouze ten konkludentní PÚ, jež spočívá v pozitivní činnosti. Z mlčení či z jiné nečinnosti samo o sobě nevyplývá přijetí návrhu.

²⁴ KOPÁČ, L. *Obchodní kontrakty*, s. 63.

Strany si mohou pro určitý druh smluv, jež budou uzavřeny v budoucnosti, dojednat, že NUS bude považován za přijatý, nebude-li oblátem v určité lhůtě odmítnut.

Při konkludentním jednání je smlouva uzavřena tehdy, dojde-li zpráva o tomto jednání navrhovateli. Jedná se např. o dojití zprávy o otevření akreditivu v souladu s platebními podmínkami, jež jsou obsaženy v návrhu nebo zprávy, že zboží bylo přijato.

2.7 Dělení smluv

Smlouvy můžeme dělit jednak na smlouvy smíšené, závislé a smlouvy innominátní. Obchodní smlouvy pak dělíme na absolutní, relativní a fakultativní.

2.7.1 Smíšené, závislé a innominátní smlouvy

Za smíšenou je považována ta smlouva, jejíž místní články tvoří jednotu, přestože neodpovídají žádnému typu smluv, ale typům několika. Bylo-li do jedné listiny zahrnuto více typů smluv, posuzují se každá z nich samostatně. Neplatnost jedné z těchto smluv nevyvolá neplatnost celé listiny.

Existuje výjimka, kdy neplatnost jedné ze smluv vyvolá zánik ostatních, a to tehdy, jsou-li tyto smlouvy na sobě závislé. V tomto případě vychází zákon z předpokladu, že vznik kterékoli z těchto smluv je podmínkou vzniku smluv ostatních. Totéž platí také v tom případě, vyplývá-li vzájemná závislost z účelu smluv.

Příkladem tohoto typu smlouvy je: smlouva o vzájemné obchodní spolupráci, smlouva o uspořádání vzájemných obchodních vztazích, smlouva o zabezpečení realizace projektu soukromého financování či smlouva o společném postupu při investování apod.²⁵

Jsou také smlouvy, jež jsou uzavírány na různých listinách a i přesto spolu věcně souvisí. Takovéto smlouvy jsou označovány za závislé a mohou existovat ve dvou spolu věcně podmíněných souvislostech.

Za prvé se jedná o smlouvy, jejichž obsah spolu souvisí věcně či účelem. V tomto případě pak platí, že vznik jakékoli z těchto smluv podmiňuje existenci smluv ostatních. Totéž platí také při zániku smlouvy.

²⁵ JAKUBOVIČ, D. *Závazkové právo v intenciach českej a slovenskej komercionalistiky*.

Za druhé jde o situaci, kdy pouze jediná smlouva věcně či účelem podmiňuje existenci všech ostatních smluv, jež na ni navazují. Zde platí, že pouze vznik rozhodné smlouvy podmiňuje existenci smluv ostatních, stejně tak zánik rozhodné smlouvy.

Třetím typem smluv jsou smlouvy innominátní neboli nepojmenované. Jedná se o takové smlouvy, jejichž platnost není vázána na to, zda-li ji lze podřadit pod určitý zákonem upravený smluvní typ.

Mezi nepojmenované smlouvy řadíme např.: šekovou smlouvu, dealerskou smlouvu, smlouvu o dodávce pracovní síly popřípadě franchising, smlouvu o spolupráci, smlouvu o spolupůsobení, o společné činnosti, smlouvu o reklamě, leasingovou atd.²⁶

Judikatura zabývající se problematikou nepojmenovaných smluv je uvedena v příloze č. 2.

2.7.2 Obchodní smlouvy absolutní, relativní a fakultativní

Za absolutní obchodní smlouvy jsou považovány smlouvy, jež se řídí OBZ bez ohledu na povahu smluvních stran. Tyto závazkové vztahy jsou vymezeny v § 262 odst. 3 a 4 OBZ.

Mezi obchodní smlouvy relativní patří dvě skupiny smluv. Tyto smlouvy se povinně řídí OBZ. První skupinou jsou smlouvy, které jsou uzavřeny mezi podnikateli a při jejich uzavření je ke všem okolnostem jasné, že se týkají podnikatelské činnosti smluvních stran. Do druhé skupiny patří smlouvy, jež jsou uzavřeny mezi státem či samosprávnou územní jednotkou a podnikatelem při jeho podnikatelské činnosti, jestliže se týká zabezpečování veřejných potřeb. Ve slovenském OBZ jsou kromě výše zmíněných uvedeny také PO, jež jsou zřízeny zákonem jako veřejnoprávní instituce.²⁷

Obchodní smlouvy relativní jsou v zákoně vymezeny jednak pozitivně, ale také negativně. V některých případech se smlouva nepovažuje za smlouvu obchodní, a to tehdy, jestliže není smlouva upravena jako smluvní typ v OBZ, nýbrž v OZ, a to i navzdory tomu, že je uzavřena mezi podnikateli při jejich podnikatelské činnosti.

²⁶ JAKUBOVIČ, D. *Závazkové právo v intenciach českej a slovenskej komercionalistiky*.

²⁷ MAREK, K. *Smluvní obchodní právo: kontrakty*.

Obchodní smlouva fakultativní je smlouva, jež je na jedné straně uzavřena podnikatelem a na druhé straně nepodnikatelem, avšak písemnou dohodou účastníků je podřízena režimu OBZ, a tudíž je z ní učiněna smlouva obchodní.

2.8 Určení práv a povinností smluvních stran

Obsah smluvní úpravy bývá obsažen jednak v ustanoveních, které byly přímo zahrnuty do smlouvy a pomocí nichž jsou vymezeny vzájemné povinnosti a práva, a jednak pomocí určitých smluvních instrumentů, jež se postupně v praxi vyvinuly a zakládají tzv. nepřímá smluvní ujednání.

2.8.1 Prameny úpravy práv a povinností

Zákonná úprava, která je použitelná na OS, se nachází v OBZ. Zákoník spočívá na široké smluvní volnosti. Většina ustanovení má dispozitivní povahu a uplatňuje se tedy pouze v případě, pokud si strany nedojednaly svá vzájemná práva a povinnosti jiným způsobem. Pouze malý počet ustanovení má kogentní povahu, z čehož vyplývá, že tato ustanovení mají přednost před smluvní úpravou a není možné jejich aplikaci dohodou účastníků vyloučit a nebo jejich obsah měnit (§ 263 OBZ).

Na obchodní smlouvy je kromě OBZ aplikovatelný také OZ. Některé otázky upravuje OZ zcela, v jiných je např. pouze doplňován prostřednictvím OBZ.

Občanský zákoník se však použije pouze v tom případě, nestačí-li k určení práv a povinností ustanovení OBZ. Z občanského zákoníku se aplikují ustanovení týkající se způsobilosti k právům a k právním úkonům, nadací, zájmových sdružení PO, zastoupení, právních úkonů a jejich neplatnosti, obecné odporovatelnosti PÚ, uzavírání smlouvy, uzavření smlouvy ve prospěch třetí osoby, předmětu majetkoprávních vztahů, počítání času, věcných práv, bezdůvodného obohacení, definice závazkového vztahu a jeho vzniku, přípustnosti změny závazkového vztahu, obsahu závazku, důvodu závazku, společných závazků a společných práv, změny závazku dohodou stran, postoupení pohledávky, převzetí dluhu, smluvní pokuty, zajištění závazku převodem práva či postoupením pohledávky, jistoty, dohody o nahrazení závazku závazkem novým, zániku závazku uložením do úřední úschovy, zánikem závazku dohodou stran, vzdání se práva, nemožnosti plnění, zánikem závazku uplynutím doby, zánikem závazku smrtí dlužníka

či věřitele, zánikem smlouvy výpovědí, zánikem práva jeho uplatněním, zánikem závazku splynutím a narovnáním.²⁸

Výše uvedená ustanovení jsou doplněna či upravena při aplikaci na OS a to úpravou PÚ a jejich neplatností, uzavírání smluv, společných závazků a společných práv, zástavního práva a smluvní pokuty.

Kromě uvedených majetkoprávních předpisů, jsou významné také další zákony, mezi něž patří Ústava České republiky a Listina základních práv a svobod.

Na tomto místě považuji za vhodné poukázat na základní odlišnosti²⁹ zákonné úpravy OBZ platného v ČR a SR.

Postupem času dochází k novelizaci zákona č. 513/1991 Sb., jež byl přijat v době existence České a Slovenské Federativní republiky. Díky těmto změnám existují ustanovení, která mají v ČR jiný obsah než ve Slovenské republice.

První odlišnost lze najít v § 261 odst. 2, jež se týká absolutních – typových a relativních obchodů. Česká úprava zde zůstala zachována, avšak ve slovenské úpravě došlo k rozšíření aplikovatelnosti OBZ tak, že kromě státu a územní samosprávné jednotky přistupuje subjekt veřejnoprávní instituce.

Odlišnosti nalezneme také v § 261 odst. 3. V písmenu a) je slovenská úprava opět rozšířena, jelikož zahrnuje krom jiného také vztahy mezi SO či členem statutárních a dozorčích orgánů společnosti a obchodní společností, dále pak také vztahy mezi společníkem a obchodní společností při zařizování záležitosti společnosti a závazkové vztahy při výkonu jeho pověření. I v písmenu b) došlo k rozšíření slovenské úpravy. Jsou zde uvedeny vztahy mezi členem SO a kontrolního orgánu družstva a závazkové vztahy mezi prokuristou a družstvem při výkonu jeho pověření. Naproti tomu v písmenu d) není ve slovenské úpravě uvedena smlouva o nájmu podniku. To, co je ve slovenské úpravě doplněno v písmenech a) a b), je v české úpravě zakotveno pod písmenem f), i když ne zcela shodně. V českém OBZ je navíc uvedeno také písmeno g), kde jsou rozebrány vztahy mezi zakladateli a správcem vkladu a dále pak také písmeno h), které obsahuje vztahy z finančního zajištění.

²⁸ KOPÁČ, L. *Obchodní kontrakty*.

²⁹ MAREK, K. *Smluvní obchodní právo: kontrakty*.

Rozsáhlejší úpravu má slovenský obchodní zákoník v § 261 odst. 4, naproti tomu český OBZ je rozsáhlejší v § 261 odst. 6., kde řeší i směnnou smlouvu. § 261 odst. 7 je obsažen pouze v českém obchodním zákoníku a je zde stanoveno, že: „Pojistná smlouva se řídí občanským zákoníkem a zvláštními zákony.“

K odlišnostem došlo také v § 262, a to v odst. 1, jež je v ČR bohatší než ve SR a dále pak v odst. 4, který se nachází pouze v české právní úpravě.

Rozdílnosti nalezneme také v § 263 odst. 1, kde se česká a slovenská právní úprava liší ve výčtu kogentních ustanovení. Slovenský OBZ má méně kogentních ustanovení než český obchodní zákoník.

§ 323a až § 323f týkající se finančního zajištění je obsažen pouze v české právní úpravě. K mírným úpravám dochází také v § 339, v § 344 a v § 369. V § 408a slovenský OBZ upravuje problematiku týkající se závazku podřízenosti, český OBZ takové obdobné ustanovení nemá.

Další rozdíl nalezneme také v § 409 a § 446 týkající se kupní smlouvy. Co se týče české úpravy § 409, postačí, aby z jednání o uzavření smlouvy „vyplývala“ vůle stran ji uzavřít i bez určení kupní ceny, naproti tomu ve slovenské úpravě je zapotřebí, aby strany „projevily“ vůli uzavřít tuto smlouvu bez určení KC. V § 446 je přísnější úprava v český OBZ – je zde řešena problematika nabytí vlastnictví kupujícího – vlastnictví nenabývá v případě, jestliže prodávající není samotným vlastníkem a kupující tuto skutečnost „věděl nebo vědět měl a mohl“. Naproti tomu ve slovenské úpravě je uvedeno pouze slovo „věděl“.

V české právní úpravě byl oproti slovenské právní úpravě vypuštěn § 481 a naopak byl přidán § 488b až 488i, jež se týká smlouvy o nájmu podniku. V českém OBZ došlo také k rozšíření textu v § 505 až § 507.

K podobné úpravě, k jaké došlo u kupní smlouvy, dochází také u smlouvy o dílo a to v § 536. V české právní úpravě opět postačí, bude-li zde uvedeno: „vyplývá-li vůle“, naproti tomu ve slovenské právní úpravě musí být: „projevit vůli“.

K malým odlišnostem dochází také v § 614 a § 622, jež se týkají smlouvy o přepravě věci, dále pak v § 652 až § 672a, ve kterých je rozebrána smlouva o obchodním zastoupení a v § 673, § 675, § 679 a § 680, které se týkají smlouvy o tichém společenství.

Velká změna proběhla v ČR u právní úpravy týkající se smlouvy o účtech. Zákonem č. 125/2002 zde došlo k novelizaci těchto úprav. Od této doby byly opětovně novelizována jen některá vybraná ustanovení. Účel uzavírání smluv o běžném a vkladovém účtu zůstal v ČR a SR shodný, avšak právní úprava je v konkrétních ustanoveních převážně rozdílná.

Při určení práv a povinností ze smluv, jež jsou uzavírány v mezinárodním obchodním styku, je potřeba vycházet ze zákona o mezinárodním právu soukromém a procesním (zákon č. 97/1963 Sb.). Tento zákon určuje, kterým právním řádem se řídí občanskoprávní, obchodní, rodinné, pracovní a jiné podobné vztahy s mezinárodním prvkem a aplikuje se jen v případě, pokud něco jiného neurčuje mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika (dále jen ČR) vázána. Oblast závazkových práv je předmětem úpravy § 9 výše označeného zákona. Podle tohoto zákonného ustanovení si účastníci smlouvy mohou zvolit právo, kterým se budou řídit jejich vzájemné majetkové vztahy a mohou tak učinit i mlčky. Jestliže si účastníci nezvolí rozhodné právo, jejich závazkové vztahy se řídí právním řádem, jehož použití zodpovídá rozumnému uspořádání daného vztahu. Proto se zpravidla kupní smlouvy (dále jen KSM) a smlouvy o dílo řídí právem místa, kde se nachází sídlo (bydliště) prodávajícího nebo zhotovitele díla v okamžiku uzavření smlouvy a např. smlouvy o dopravě (smlouvy o přepravě, zasílatelské smlouvy apod.) právem místa, kde má dopravce nebo zasílatel dopravce sídlo a nebo bydliště v čase uzavření smlouvy, v případě pojistných smluv právem místa sídla (bydliště) pojišťovatele v čase uzavření smlouvy, pokud jde o smlouvu o obchodním zastoupení a smlouvu o zprostředkování, právem místa, kde má sídlo (bydliště) osoba, pro niž zástupce a nebo zprostředkovatel vykonává činnost v čase uzavření smlouvy. Pokud jde o smlouvy z vícestranných výměnných obchodů, tyto se řídí právním řádem, jehož použití nejlépe zodpovídá uspořádání či řešení těchto vztahů jako celku. Jiné smlouvy než ty, které jsou vymezené v § 10 citovaného zákona, se zpravidla řídí právním řádem státu, ve kterém mají obě dvě strany své sídlo, případně právním řádem místa, kde byla smlouva uzavřena a jestliže smlouva nebyla uzavřena mezi přítomnými osobami, právním řádem sídla (bydliště) příjemce NUS.

Kromě OZ, OBZ a základních ústavních zákonů se práv a povinností dotýkají také administrativněsprávní předpisy, a to např.: zákon o ochraně hospodářské soutěže, zákon o živnostenském podnikání, devizový zákon, zákon o cenách, zákon o technických

normách, zákon o investičních společnostech a investičních fondech, zákon o bankách, zákon o ochraně spotřebitele a také zákon o České národní bance.

Při úpravě OS se často uplatňují také obchodní zvyklosti. Tyto zvyklosti vznikají tím, že se účastníci OBS při uzavírání a plnění smluv chovají určitým způsobem, nejsou-li povinni dle smlouvy postupovat jinak. Výhodou zvyklostí je jejich rychlejší vývoj a pružnější přizpůsobování se potřebám praxe oproti vývoji zákonné úpravy.

Je nutné odlišovat obchodní zvyklosti od obchodní praxe, jež je zavedena pouze mezi smluvními stranami během uskutečňování předchozího OBS, a která má omezenější právní význam.

2.8.2 Pořadí způsobů určení práv a povinností

Práva a povinnosti stran obchodních smluv jsou určovány těmito způsoby a v tomto pořadí:

- kogentní ustanovení OBZ,
- kogentní ustanovení OZ,
- přímé smluvní ujednání a jeho výklad,
- nepřímé smluvní ujednání,
- dispozitivní ustanovení OBZ,
- dispozitivní ustanovení OZ,
- obchodní zvyklosti a praxe zavedená mezi stranami.

Pokud by určitou otázku nebylo možné řešit podle ustanovení OBZ a OZ, ani podle obchodních zvyklostí, posoudila by se podle zásad OBZ (např. zásada ochrany poctivého OBS, zásada dodržování smluv, zásada ochrany dobré víry třetích osob ap.).

V mezinárodním obchodě jsou na prvním místě pro ČR závazné mezinárodní smlouvy, jež obsahují unifikovanou právní úpravu OS. Z těchto smluv může vyplynout také jiné pořadí pramenů právní úpravy než je uvedeno výše.

2.8.3 Kogentní ustanovení obchodního zákoníku

Obchodní zákoník obsahuje pouze malý počet kogentních (donucujících) ustanovení. Ze znění zákona a také z podstaty smlouvy je patrné, že účinky smlouvy se omezují pouze na osoby, jež jsou jejími stranami. Z tohoto faktu vyplývá, že práva třetích osob, které

tuto smlouvu neuzavřely, nemohou být dotčena. Kogentní ustanovení jsou ta, jež jsou vyjmenována v § 263 OBZ. Kogentní právní normy se na smluvní vztah musí vždy použít výlučně způsobem, který určuje právní norma. Zavazují adresáty právní normy neměnitelně bez ohledu na jejich vůli. Kogentní právní normy nepřipouští odlišný projev vůle subjektů právního vztahu. Pokud by se smluvní strany od těchto norem odchýlily, jejich projevy vůle by byly neplatné a proto se kogentní normy nazývají normami imperativními případně donucujícími.

2.8.4 Přímé smluvní ujednání

Za přímé smluvní ujednání je považováno určení vzájemných práv a povinností v PÚ stran, které zakládají smlouvu. Obsah přímé smluvní úpravy vyplývá jednak ze smluvní listiny podepsané stranami a jednak z obsahu NUS přijatého v souladu se zákonem druhou stranou.

Obchodní zákoník umožňuje používání smluvních formulářů, v nichž je předtištěn obsah smlouvy, který je typický pro určitý druh zboží, pro určitou poskytovanou službu. V tomto smyslu mají formuláře stejnou funkci jako obchodní podmínky, liší se však tím, že tato právní problematika je řešena v přímém smluvním ujednání. Při uzavírání smlouvy strany doplní do formuláře pouze údaje typu: označení smluvních stran, datum a místo uzavření smlouvy, specifikaci předmětu závazku, cenu a popř. dobu plnění.

Pro výklad smlouvy se použije zvláštní ustanovení OBZ (§ 266 OBZ), jež má význam pro určení obsahu obchodní smlouvy a také při řešení otázky, zda-li byla shodná vůle stran, kterou zákon vyžaduje k uzavření smlouvy.

Nelze-li určitý výraz ve smlouvě, u něhož je možný různý výklad, vyložit dle interpretačních pravidel, má být vykládán ku neprospěchu té strany, která jej použila jako první při jednání o uzavření smlouvy. Zpravidla se tedy jedná o tu stranu, jež podala návrh na uzavření smlouvy.

Judikatura zabývající se problematikou výkladu právních úkonů je uvedena v příloze č. 2.

2.8.5 Nepřímé smluvní ujednání

*„Ze zásady neformálnosti obchodních smluv vyplývá i možnost určit vzájemná práva a povinnosti projevem vůle stran, aby pro ně platila určitá pravidla, jež nejsou formulovaná ve smlouvě, a to tím, že strany ve smlouvě projeví shodnou vůli se jimi řídit. Tato pravidla se nazývají nepřímým smluvním ujednáním“.*³⁰

Mezi nepřímé smluvní ujednání patří všeobecné obchodní podmínky (dále jen VOP) a dále pak výkladová pravidla (dále jen VP). Co se týká VOP, dělí se na všeobecné podmínky odborných nebo zájmových organizací, VOP jedné smluvní strany a na VOP sjednané stranami. Judikatura zabývající se problematikou obchodních podmínek je uvedena v příloze č. 2.³¹

Výkladová pravidla spočívají v tom, že určitá doložka, která se běžně užívá v OBS, se má vykládat dle určitých VP, jimiž jsou v současné praxi INCOTERMS (International Commercial Terms), jež vypracovala Mezinárodní obchodní komora v Paříži. Tyto pravidla jsou určena převážně pro mezinárodní obchod. Některé doložky je však možné použít také ve vnitrostátním OBS.

„INCOTERMS uvádějí 13 doložek, které člení do 4 skupin:

- skupina E - doložka odebrání (EXW),
- skupina F – hlavní přepravné neplaceno (FCA, FAS, FOB),
- skupina C – hlavní přepravné placeno (CFR, CIF, CPT, CIP),
- skupina D – doložky dodání (DAF, DES, DEQ, DDU, DDP).“³²

Bližší vysvětlení doložek INCOTERMS je uvedeno v příloze č. 3.

Český i slovenský OBZ stanovuje v § 273, že na uzavření smlouvy je možné použít také smluvní formulář, jež se používá v OBS. Z toho vyplývá vyjádření souhlasu s postupy, které se obvykle používají v praxi. Text příslušné smlouvy je tedy předtištěn a doplňují se jen údaje, jež jsou typické pro daný konkrétní případ. Příkladem smluv, které mají formulářovou podobu, jsou např. smlouvy uzavírané v soukromoprávních dražbách (aukcích).³³

³⁰ KOPÁČ, L. *Obchodní kontrakty*, s. 117.

³¹ JAKUBOVIČ, D. *Závazkové právo v intenciach českej a slovenskej komercionalistiky*.

³² ŠTENGLOVÁ, I. a kol. *Obchodní zákoník - komentář*, s. 863.

³³ JAKUBOVIČ, D. *Závazkové právo v intenciach českej a slovenskej komercionalistiky*.

2.8.6 Časová působnost aplikovatelných předpisů

Při určování práv a povinností smluvních stran je podstatné také řešení intertemporálních otázek. Jedná se o posouzení, zda-li jsou na danou smlouvu aplikovatelné současné či předchozí právní předpisy. Jde o situaci, kdy právní vztahy, které vznikly v době působení dřívější právní úpravy přetrvávají i v době nové právní úpravy. Z hlediska právní jistoty účastníků smlouvy je potřebné, aby pozdější právní norma v přechodných, intertemporálních ustanoveních určila, podle kterého práva se budou tyto právní vztahy posuzovat. Intertemporální ustanovení se zpravidla nachází v závěrečné části normativního právního aktu v rámci tzv. společných přechodných a závěrečných ustanoveních. Intertemporalita se konkrétně projevuje v tom, že určuje na řešení konkrétních situací, v jakém rozsahu se použijí dřívější právní normy, i když jejich platnost a účinnost už zanikla a dočasně se nepoužívají nové už platné či účinné právní normy.

Obchodní zákoník vychází při intertemporální úpravě z tzv. principu vyloučení zpětné působnosti zákona. Hlavním účelem této úpravy je zajištění zabezpečení maximální právní jistoty v OBS, tj. aby nemohlo dojít ke změně v právním postavení smluvních stran v důsledku vzniku nové zákonné úpravy.

Judikatura zabývající se problematikou intertemporálních ustanovení je uvedena v příloze č. 2.

3 VADY SMLUV V ROZHODOVACÍ PRAXI SOUDŮ

V souvislosti s přeměnou charakteru našeho hospodářství a prosazováním jeho tržního charakteru došlo ke zvýšení počtu subjektů zabývajících se obchodní činností, s čím zákonitě vzrostl i počet soudních sporů, ke kterým při podnikatelské činnosti dochází. To byl jeden z důvodů, pro které jsem svoji práci zaměřila nejen na teoreticko-právní problematiku obchodních smluv, ale také na její pojmání z pohledu soudní praxe. Rozhodování sporů má zabezpečit soudní ochranu ohrožených, případně porušených, subjektivních práv účastníků a současně má napomáhat řádnému fungování ekonomiky tak, aby si účastníci smluvních vztahů plnili svoje zákonné a smluvní povinnosti. Zákonitě se nabízí otázka, jakým způsobem je zabezpečený systém právní ochrany, jaká je vymahatelnost práva a do jaké míry ovlivňuje soudní systém a občanský soudní proces fungování ekonomiky. Jak už jsem v úvodu své práce naznačila, zdroj informací jsem čerpala nejen z odborné literatury, ale i z judikatury, ze soudních spisů, z účastí na soudních jednáních a z poznatků soudkyně, která od roku 1991 působí na obchodním oddělení Okresního soudu v Žilině (dále jen OKSŽ). Další část práce proto budu věnovat problematice občanského soudního procesu, soudního systému Slovenské republiky (dále jen SR) se zaměřením na činnost OKSŽ a konkrétně obchodního soudnictví.

3.1 Soustava soudů Slovenské republiky

Jedním z nejvýznamnějších prostředků právní ochrany subjektivních práv je občanský soudní proces³⁴ (dále jen OSP). Zákon preferuje jako způsob řešení sporů zásadně dohodu účastníků. Existují však spory, které z různých důvodů (nesplnění si smluvních povinností, prodlení se splněním závazku ap.) vyústí v potřebu předložit konkrétní spor na posouzení a rozhodnutí orgánu veřejné moci, kterým je zpravidla všeobecný soud. Tento spor je právním sporem, jehož podstata spočívá v porušení hmotně-právního vztahu jeho subjekty. Orgány veřejné moci jsou oprávněné a povinné spor rozhodnout. Předložení sporu všeobecnému soudu představuje uplatnění práva na soudní ochranu. Jedná se o ústavou garantované právo. OSP se stává prostředkem ochrany nejen subjektivních práv, ale i zdravé ekonomiky a adekvátního chování každého jednotlivce, čemuž koresponduje i základní cíl OSP vyjádřený v ustanovení § 1 občanského soudního řádu (dále jen OSŘ). Tento cíl se dosahuje tak, že zákon upravuje postup soudu a účastníků

³⁴ MAZÁK, J. a kol. *Základy občianskeho procesného práva*.

řízení při rozhodování sporů a jiných právních věcí tak, aby byla zajištěna spravedlivá ochrana práv a oprávněných zájmů účastníků, jakož i výchova k zachovávaní zákonů, k čestnému plnění povinností a k úctě k právům jiných osob.

Mezi subjekty občanského soudního procesu patří zejména soud a účastníci soudního řízení. Soud je státní orgán, který má ústavní a zákonné pravomoci, tzn. určitý rozsah oprávnění a povinností, kterými působí v civilním procesu. Občanské právo procesní představuje samostatné odvětví právního řádu, které obsahuje souhrn právních norem upravujících postup soudu a ostatních subjektů řízení. Má úzký vztah k ostatním odvětvím soukromého práva, protože poskytuje především ochranu soukromoprávních vztahů.

K základním pramenům civilního procesního práva v SR patří Ústava Slovenské republiky, Listina základních práv a svobod, OSŘ, ostatní procesněprávní normy, které jsou obsaženy v jiných všeobecně závazných právních předpisech. Od vstupu SR do Evropské unie je nutné respektovat čl. 7 odst. 2 ústavy, podle něhož právní akty Evropského společenství a Evropské unie mají přednost před zákony SR. K pramenům občanského procesního práva patří především ty sekundární právní akty komunitárního práva, které se vztahují na otázky pravomoci soudů a výkonu soudních rozhodnutí, doručování, dokazování, zrychlení soudního řízení, zkráceného řízení, mediací, konkursního řízení a taktéž určitých aspektů výkonu rozhodnutí.

Společensko-politické a ekonomické změny, ke kterým došlo po roce 1989 měly značný vliv i na pravomoci a příslušnost soudů. Rozhodující změna nastala po roce 1991, kdy bylo ústavně zakotvené právo na soudní ochranu jako základní lidské právo a taktéž základní zásady výkonu soudnictví, které spočívají v právu každého, jehož právo bylo ohrožené, dotknuté nebo porušené, domáhat se ochrany svého práva na nezávislém a nestranném soudu. Kompetence soudu se tak rozšířily nejen kvantitativně, ale i co do kvality. V soukromoprávní oblasti se podstatným způsobem zvýšil počet žalob, protože v souladu s evropskými trendy se soudní ochrana stala základním způsobem ochrany subjektivních práv a svobod. Na zvýšený počet žalob v SR měly v jednotlivých obdobích vliv i politickoprávní rozhodnutí, např. aplikace rehabilitačních a restitučních zákonů, následky zrušení druhé vlny kupónové privatizace v 90. letech apod.

Soudnictví je uskutečňované soudní soustavou, která představuje organizační uspořádání soudnictví, jeho strukturu a základní vztahy mezi jednotlivými články této soustavy. Všeobecné soudy a Ústavní soud Slovenské republiky (od účinnosti Ústavy SR a zákona č. 38/1993 Z.z., ve znění pozdějších předpisů) tvoří ústavní soudnictví na Slovensku. Všeobecné soudnictví vykonávají nezávislé a nestranné soudy. Soustavu soudů tvoří Nejvyšší soud Slovenské republiky, krajské soudy (dále jen KS) a okresní soudy (dále jen OKS). Tyto soudy vykonávají trestní a občanskoprávní soudnictví. Každý OKS se skládá z předsedy soudu, podpředsedy nebo podpředsedů soudu a dalších soudců. Okresní soudy v civilním soudnictví rozhodují samosoudcem, zpravidla jako soudy prvního stupně.

3.1.1 Obchodní soudnictví

Zavedení obchodního soudnictví v roce 1992 je od počátku spojeno s nedostatečným právním prostředím, nízkou podnikatelskou etikou, která vedla k nerespektování základních pravidel dodržování zákonů, k poklesu platební morálky dlužníků a k prohlubující se platební neschopnosti. Přeměna státní arbitráže na obchodní soudnictví, která těžiště rozhodování soudních sporů přenesla v I. stupni na KS, negativně ovlivnila délku soudního řízení, což bylo i důsledkem malého počtu těchto soudů, nedostatečného počtu soudců, kteří na soudech spory projednávali. I když postupně došlo ke změně věcné příslušnosti a k přesunu podstatné části obchodní agendy na OKS, situace se výraznějším způsobem nezměnila. Důvodem je chování účastníků obchodních sporů, které vyplývá jednak z nedostatku jejich zkušeností, nízkého právního vědomí a neekonomického chování. Na druhé straně je postoj podnikatelů a jejich zájem o prodloužení sporu ovlivněný motivací co nejdéle obchodovat s cizím majetkem a s cizími finančními prostředky. K předpokládanému ozdravení ekonomiky nepřispělo ani konkursní řízení, jehož efektivita je velmi nízká. Postupný kvantitativní a kvalitativní nárůst počtu právních věcí v tradičních a nových agendách na všech člancích soudní soustavy, za současného stavu nedostatečného počtu soudců a jejich nerovnoměrného rozdělení na jednotlivých soudech, vedl k nahromadění sporů a k prodloužení délky soudního řízení.

Vývoj a stav řešení obchodní sporné agendy soudy Slovenské republiky v letech 2007 – 2009 je zachyceno v následující tabulce č. 3.1.

Tabulka č. 3.1: Obchodní sporná agenda v letech 2007 – 2009 v SR (v počtech případů)

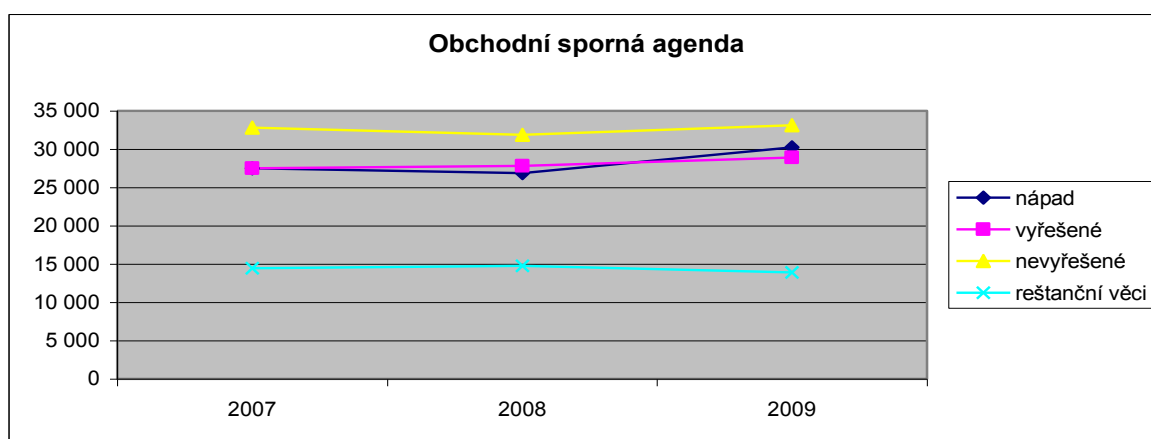
	2007	2008	2009
Nápad	27 501	26 862	30 214
Vyřešené	27 531	27 835	28 911
Nevyřešené	32 825	31 854	33 157
Reštanční věci	14 427	14 735	13 934

Zdroj: FICOVÁ, S. a kol. *Vymožitelnost práva v Slovenskej republike*, vlastní zpracování

Z tabulky č. 3.1 vyplývá, že každý rok je průměrně vyřešeno 28 tisíc soudní sporů. Za sledované období let 2007 – 2009 dochází k nepatrnému zvýšení počtu v této oblasti, z čehož lze usoudit, že soudy se stávají stále více výkonnějšími, co se týká počtu vyřešených případů. V případě nápadu došlo v roce 2008 k nepatrnému snížení oproti roku 2007, avšak v roce 2009 vzrostl počet nápadu o 3 tisíce oproti roku předcházejícímu. U počtu nevyřešených případů nedochází za sledované období k příliš velkým výkyvům a pohybují se v rozmezí okolo 32,5 tisíců sporů ročně. Počet reštančních věcí se v období let 2007 – 2009 téměř nezměnil a činil asi 14 tisíc. V tomto případě se jedná o ty reštanční věci, které nebyly skončené do 12 měsíců od jejich napadnutí na soud.

Pro lepší orientaci jsou údaje z tabulky č. 3.1 převedeny do grafu č. 3.1. Je zde vidět vývoj obchodní sporné agendy SR v letech 2007 – 2009.

Graf č. 3.1: Obchodní sporná agenda SR v letech 2007 – 2009 (v počtech případů)

Zdroj: FICOVÁ, S. a kol. *Vymožitelnost práva v Slovenskej republike*, vlastní zpracování

Z grafu č. 3.1 vyplývá, že ani v jedné zkoumané oblasti nedochází v období let 2007 – 2009 k nějakým velkým výkyvům, počet případů se drží téměř na stejné úrovni. Vývoj jednotlivých částí obchodní sporné agendy je uveden v grafech č. 3.3, 3.4, 3.5 a 3.6 viz příloha č. 4, 5, 6 a 7.

3.1.2 Reformy soudního systému

Celkový trend zvyšujícího se počtu sporných věcí je spojen se stále vyššími nároky, které jsou kladené na soudní moc. Do popředí se dostává osobnost soudce, jehož práce je často podrobována veřejné kritice, ale taktéž odborná zdatnost soudce, která je jednou ze základních záruk nezávislosti soudnictví. V právním a demokratickém státě je postavení soudní moci velmi důležité, proto výkon soudnictví musí být jednou z jeho základních priorit. Z výše naznačených důvodů proto soudní systém prochází v současnosti obdobím výrazných reforem, které veřejná politická moc řeší ve vztahu k soudnictví.

Jedním z nejvýznamnějších opatření je posílení soudcovské nezávislosti, zefektivnění výkonu soudnictví, jehož základním cílem je zkrácení soudního řízení, protikorupční aktivity a posílení důvěryhodnosti justice. Základním prostředkem jsou legislativní změny, které mají zjednodušit a zrychlit soudní řízení, modernizace soudů, vypracování optimálního modelu organizace soudů. Právě délka soudního řízení ovlivňuje postoj účastníků soudního procesu, kteří často využívají legislativní nedostatky s cílem oddálit soudní rozhodnutí a v konečném důsledku i splnění svých závazků. Jedná se např. o úpravu poplatkové povinnosti za podaný odpor proti platebnímu rozkazu. Zatímco nezaplacení soudního poplatku za návrh na zahájení řízení vede k zastavení soudního řízení, nezaplacení poplatku za podaný odpor žalovaným nebrání projednání jeho námitek. Délku soudního řízení často ovlivňují nedůvodné žádosti účastníků o odročení jednání, nerespektování pokynů soudu, složitý proces dokazování v případě ústně uzavřených smluv, nedostatečné právní vědomí účastníků, případně zneužívání procesních práv proti oprávněným zájmům druhého účastníka sporu, problém doručování soudních zásilek apod. Neúměrná délka soudního řízení často vede k oslabení vymahatelnosti práva, která v podnikatelském prostředí ovlivňuje platební disciplínu subjektů a může mít pro podnikatele likvidační důsledky.

Z mezirezortní spolupráce ČR a SR v oblasti soudnictví je známé, že délka soudního řízení a s tím související problém vymahatelnosti práva patří k zásadním otázkám i v ČR. Historické a společensko-ekonomické podmínky vývoje obou států vytvořily půdu pro vzájemnou pomoc a výměnu zkušeností v oblasti tvorby a aplikace práva a fungování soudního systému. Cílem této spolupráce je dosáhnout takové uspořádání právního státu, aby každá fyzická a právnická osoba právu důvěřovala a právo respektovala.

Porovnání průměrné délky trvání řízení sporné obchodní agendy v ČR a SR v letech 2008 a 2009 je zachyceno v následující tabulce č. 3.2.

Tabulka č. 3.2: Průměrná délka řízení v obchodních věcech v letech 2007 – 2009 (ve dnech)

	2007	2008	2009
Česká republika	26,43	24,03	16,9
Slovenská republika	17,02	15,74	14,65

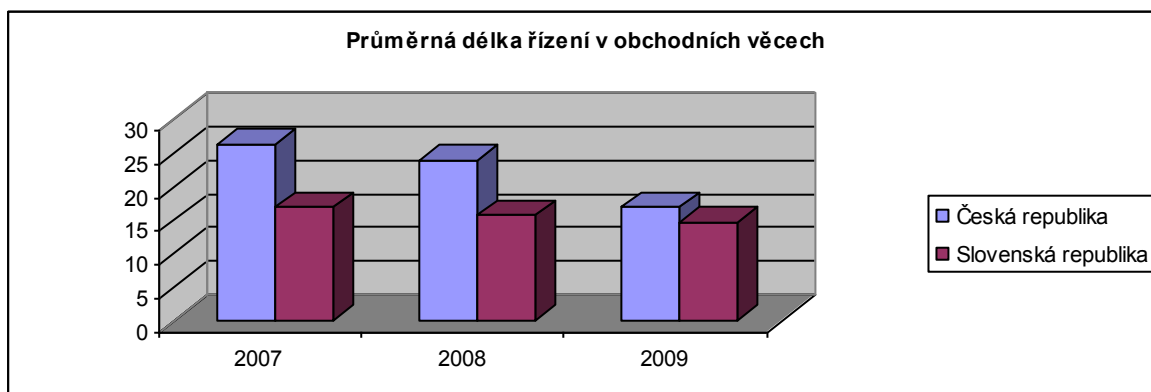
Zdroj: FICOVÁ, S. a kol. *Vymožitelnost práva v Slovenskej republike*, s. 235

Porovnání údajů v těchto zemích bylo podmíněno společnou předcházející právní úpravou, před rozdělením Československé federativní republiky a systémově totožnou právní úpravou OBZ jako samostatného kodexu. Úprava OBZ v systému práva má zásadní význam při vyřizování obchodní agendy na území ČR a SR.

Z tabulky č. 3.2 vyplývá, že průměrná délka řízení v obchodních věcech byla po celé sledované období v ČR vyšší než v SR. V letech 2007 a 2008 byl poměrně značný rozdíl v průměrné délce řízení v ČR a v SR, a to téměř o 10 dnů. V roce 2009 se ČR délkou svého řízení v obchodních věcech konečně přiblížila SR. Během tří let se v ČR podařilo snížit průměrnou délku řízení z 26,43 na 16,9 dnů. V SR došlo také ke zkrácení řízení, avšak nebylo takové markantní. Ze 17,02 se snížilo na 14,65 dnů.

Pro lepší orientaci jsou údaje z tabulky č. 3.2 převedeny do grafu č. 3.2. Je zde vidět vývoj průměrné délky trvání řízení v obchodních věcech v letech 2007 – 2009.

Graf č. 3.2: Průměrná délka řízení v obchodních věcech v letech 2007 – 2009 (ve dnech)

Zdroj: FICOVÁ, S. a kol. *Vymožitelnost práva v Slovenskej republike*, s. 235

Z grafu č. 3.2 vyplývá, že v obou státech docházelo v období let 2007 – 2009 ke snižování průměrné doby trvání řízení v obchodních věcech.

Základním předpokladem projednání a rozhodnutí věci v souladu s ústavou a zákonem je nestrannost soudců. Nestranným soudcem může být jen soudce, který je zákonným soudcem, t.j. takový soudce, u kterého neexistují důvody na pochybnosti o jeho nezájatosti a současně soudce, který byl na projednání věci určený rozvrhem práce na základě náhodného výběru soudce, uskutečněného státem určeným systémem technických prostředků.

3.1.3 Zásady občanského soudního procesu

Se zásadami organizace soudní moci úzce souvisí zásady občanského soudního procesu, jejichž obsah vyjadřuje základní principy dosahování účelu civilního řízení. Tyto zásady jsou buď přímo nebo nepřímo vyjádřeny v Ústavě SR a v Listině základních práv a svobod a taktéž v dalších zákonných normách.

Mezi základní ústavně-procesní zásady patří rovnost účastníků řízení. Podle této zásady mají všichni účastníci řízení stejné procesní práva a povinnosti, které plní a uplatňují ve stejných procesních podmínkách, bez zvýhodnění nebo diskriminace některé z procesních stran. Mají stejné možnosti pro uplatnění svých procesních práv. Nesplnění procesních povinností je stejným způsobem sankcionované. Patří sem např. právo na právní pomoc, právo jednat před soudem ve svém mateřském jazyce, právo na tlumočníka apod. K dalším zásadám patří zásada veřejného projednání věci, která spočívá v tom, že civilní soud zásadně jedná a rozhoduje na jednání, které je veřejné a jen při naplnění zákonem stanovených důvodů je možné věc projednat neveřejně. Pokud soud jedná neveřejně, rozhodnutí ve věci samé (rozsudek) však musí vyhlásit vždy veřejně. K ústavně-procesním zásadám patří zásada projednání věci v přiměřené lhůtě, která má zabezpečit rychlý a efektivní civilní proces.

K dalším procesním zásadám, které mají své prameny v zákonných normách patří dispoziční zásada. Jádrem této zásady spočívá v tom, že je zásadně jen na vůli účastníků soudního řízení, zda-li řízení začne, či se v něm bude pokračovat, a nebo se skončí zastavením řízení nebo jiným zákonem přípustným způsobem. Dispoziční zásada se projevuje především v dispozitivních oprávněních účastníků soudního řízení (podání

žaloby, změna návrhu, soudní smír, vzájemný návrh, kompenzační námitka, zpětvzetí návrhu apod.).

Další zásadou je zásada projednací, která spočívá v tom, že povinnost tvrzení a důkazní povinnost se váže na účastníky soudního řízení. Soud je oprávněný vykonávat jiné důkazy než ty, které jsou navrhované účastníky zcela výjimečně, v zákoně určených případech. V nesporném řízení se uplatňuje vyšetřovací zásada, která úzce souvisí s předmětem a specifiky nesporného řízení (např. řízení ve věcech péče o neplnoleté děti).

Významnou zásadou v procesu dokazování je zásada volného hodnocení důkazů, zásada přímosti a ústnosti. To znamená, že soud rozhoduje na základě bezprostředně získaných poznatků a opírá se jen o důkazy, které byly vykonané před ním, zpravidla při ústním jednání, přičemž hodnotí všechny vykonané důkazy podle vlastní úvahy, která vychází z vnitřního přesvědčení soudce a opírá se o objektivní kritéria.

Pro sporné řízení je typická zásada kontradiktornosti. Kontradiktornost je daná tím, že v civilním procesu stojí proti sobě strany, kde jedna strana uplatňuje svůj nárok a druhá strana se brání proti uplatňovanému nároku. Vzniká mezi nimi spor o právo a tento spor je regulovaný prostřednictvím procesních úkonů soudu, který dbá na to, aby byla poskytnuta ochrana skutečným subjektivním právům, t.j. právům, které vznikly a k okamžiku rozhodování soudu existují. Strany soudního procesu usilují o dosažení pro ně příznivého rozhodnutí a soud má zabezpečit ochranu zákonnosti a spravedlnosti v soudním procesu.

3.2 Okresní soud Žilina

V další části práce bych ráda přiblížila jeden ze všeobecných soudů Slovenské republiky – Okresní soud Žilina. Tento okresní soud jsem osobně navštívila, zúčastnila jsem se několika soudních jednání a měla jsem tak možnost blíže se seznámit s praktickým průběhem soudního procesu, s činností soudců a s několika obchodními případy. Seznámila jsem se s programem soudního managementu, který v posledním období do značné míry ovlivnil proces fungování soudnictví na Slovensku a pomohl při řešení těch nejzávažnějších problémů v justici. Kromě základních informací o samotném OKSŽ a jeho personálním obsazení, základních kompetencí a příslušností, bych přiblížila své praktické poznatky ze soudních jednání a práce se spisy a v další části práce bych se věnovala nejčastějším pochybením v kontraktním procesu.

Okresní soud v Žilině patří do soustavy všeobecných soudů. Nachází se v sídle Krajského soudu v Žilině (dále jen KSŽ). Je zde zaměstnáno celkem 147 osob, které jsou rozděleny do několika oddělení dle jejich pracovního zaměření. Konkrétní počty zaměstnanců na jednotlivých úsecích jsou uvedeny v následující tabulce č. 3.3.

Tabulka č. 3.3: Přehled počtu zaměstnanců podle jejich pracovního zařazení

	Počet					
	OS Žilina	Obch. odd.	Trest. odd.	Obč. odd.	Poruč. a dědic. odd.	Exek. odd.
Soudce	33	6	9	13	4	0
Vyšší soudní úředník	26	8	4,5	6,5	4	3
Probační a mediační úředník	3	0	3	0	0	0
Soudní tajemník	26	7	3	4	7	3
Asistentka	42	11	10	13	6	3
Správa soudu	7	0	0	0	0	0
Podatelna	3	0	0	0	0	0
Veřejná služba	7	0	0	0	0	0
Celkem	147	32	29,5	36,5	21	9

Zdroj: Okresní soud Žilina (vlastní zpracování), 1. 1. 2011

Zákonem č. 371/2004 Z.z. se určily sídla a obvody soudů v SR a stanovila se působnost některých soudů se specializovanou soudní agendou. Na základě nové právní úpravy OKSŽ patří mezi soudy se specializovanou soudní agendou směnkového a šekového práva pro obvod KSŽ, je rejstříkovým soudem, tzn. že je soudem příslušným vést OR, je konkursním soudem a rozhoduje též spory, které byly konkursním řízením vyvolané (v obvodu KSŽ), a které s konkursním řízením souvisí.

Kromě specializované soudní agendy, okresní soud je zásadně příslušný na řízení v prvním stupni, ve kterém rozhoduje senát nebo samosoudce. Občanský soudní řád případně trestní řád přesně určuje, ve kterých případech rozhoduje předseda senátu jako samosoudce, a ve kterých jedná senát složený z předsedy senátu a soudců. V civilním řízení před OKS jedná a rozhoduje samosoudce nebo pověřený zaměstnanec soudu. Pověřený zaměstnanec soudu je soudní úředník nebo justiční čekatel, který vykonává svou činnost na základě zákona a konkrétního pověření soudce. Úkony soudního úředníka podléhají vždy opravným prostředkům. V určitých druzích civilního procesu je obsazení soudu při projednávání a rozhodování věcí nahrazené jinými subjekty s rozhodovací pravomocí, např. v řízení o dědictví jedná a rozhoduje notář jako soudní komisař a může

rozhodnout i konečným rozhodnutím, které se nazývá osvědčení (§ 175zca OSŘ) a v exekučním řízení jedná a rozhoduje soudní exekutor. K relativně nové soudní agendě patří správní soudnictví, které je využíváno na právní ochranu proti nezákonným rozhodnutím orgánů veřejné správy.

3.2.1 Soudní management

Ke zlepšení celkové situace v posledních deseti letech přispělo zavedení programu soudního managementu, který výrazně přispěl ke zrychlení procesu řešení soudních sporů a ke zjednodušené manipulaci se soudním spisem. Zavedení soudního managementu vedlo k vyloučení subjektivního prvku při zapisování jednotlivých soudních případů konkrétnímu soudci a k posílení institutu zákonného soudce. Soudce pro konkrétní soudní případ je určován náhodným výběrem počítačovým programem a je proto vyloučen jakýkoli možný zásah osob do tohoto výběru.

Po podání žaloby a určení konkrétního soudce, jsou spisy v obchodní sporné agendě zapisovány do tzv. rejstříku Rob, kde návrh nebo žalobu přezkoumá vyšší soudní úředník přidělený konkrétnímu soudci. Těžiště jeho práce spočívá v tom, aby zjistil, jestli má podaná žaloba všechny náležitosti požadované zákonem, tzn. přesné označení účastníků soudního řízení, skutkové popsání sporného případu a navrhovaný žalobní petit (žalobní návrh), či jsou splněny základní podmínky soudního řízení a v případě, že navrhovatel nezaplatil soudní poplatek za podanou žalobu, vyzve navrhovatele na jeho zaplacení v konkrétní zákonem předepsané výšce. Ve věcech, ve kterých je možné rozhodnout v tzv. zkráceném řízení platebním rozkazem, vyšší soudní úředník vydává platební rozkaz. Strana žalovaná může proti platebnímu rozkazu podat v zákonem stanové patnáctidenní lhůtě odůvodněný odpor, který vede ke zrušení platebního rozkazu a na projednání věci soudce musí nařídít soudní jednání. V případě, že proti platebnímu rozkazu není podán odpor, platební rozkaz nabývá účinky právoplatného vykonatelného exekučního titulu.

Soudce v případě drobných sporů, tj. sporů o zaplacení pohledávky nepřevyšující 500 eur, může rozhodnout o vyhlášení rozsudku bez nařízení soudního jednání. Místo a čas vyhlášení rozsudku soudce oznámí na úřední tabuli soudu. V případě, že proti platebnímu rozkazu byl podán odpor a nebo v případech, kdy se platební rozkaz nepodaří žalovanému doručit zákonem určeným způsobem (tj. do vlastních rukou), vyšší soudní úředník převede prostřednictvím počítačového generátoru spis do registru s označením Cb konkrétnímu

náhodně určenému soudci na další procesní postup v souvislosti s nařízením soudního jednání.

Další úspěch účastníka v řízení je závislý i od splnění si dalších procesních povinností. Např. u žalovaného může být závislý od splnění si povinnosti písemně se vyjádřit k žalobě a uvést rozhodující skutečnosti na svoji obranu pod sankcí rozhodnutí kontumačním rozsudkem (tj. bez nařízení soudního jednání vyhlášením rozsudku). Úspěch účastníka v řízení je závislý i od jeho využívání procesních práv např. práva zvolit si advokáta, práva požádat o osvobození od soudních poplatků, o odpuštění zmeškání lhůty, práva podávat opravné prostředky atd. Naopak neúspěch v soudním řízení je např. ovlivněný lhostejným přístupem přebírání doručovaných soudních písemností, úmyslným se vyhýbáním doručení písemností respektive odmítnutí jeho převzetí apod. Základním předpokladem jeho úspěchu je však zodpovědné chování a těžiště spočívá v uvedení všech rozhodujících skutečností a hlavně v jejich prokázání důkazními prostředky, a to v časovém úseku vymezeném zákonem pod sankcí nemožnosti jejich pozdějšího uplatnění.

Soudní management kromě způsobu výběru soudce nově upravil práci se soudním spisem, a to tak, že každý soudce má určeného vyššího soudního úředníka, který vykonává své kompetence na základě zákona a konkrétního pověření soudce, proti rozhodnutí vyššího soudního úředníka je vždy přípustný opravný prostředek. Vyšší soudní úředník vydává jednodušší procesní rozhodnutí a zpravidla připravuje spis na jeho soudní projednání. Opisové práce zabezpečuje asistentka soudce a činnost jednotlivých asistentek koordinuje soudní tajemník, který taktéž vydává platební rozkazy, eviduje počty skončených věcí, nápad žalob a zpracovává statistiku.

Počítačový program soudní management zpřehledňuje počet a druh jednotlivých žalob, které došly na soud a byly přiděleny konkrétnímu soudci. Z tohoto programu je během krátké chvíle možné zjistit, která konkrétní osoba (soudce, asistent, vyšší soudní úředník, soudní tajemník) v daném časovém okamžiku disponuje se spisem, kdy byla žaloba podána na soud, jaké úkony byly v předmětné právní věci uskutečněny, bylo-li v předmětné věci rozhodnuto a jakým výrokem, kdo je účastníkem soudního řízení a jeho právním zástupcem, v jakých časových intervalech byly vykonány konkrétní procesní úkony soudu a zda-li se ve věci jedná atd. Tento program není veřejně přístupný a kromě

osob úzce spolupracujících s konkrétním soudcem může do programu nahlédnout jen předseda soudu, který vykonává správu soudu.

3.2.2 Obchodní sporná agenda

Na obchodním úseku Okresního soudu v Žilině působí čtyři soudci, kteří rozhodují žaloby v rámci sporné agendy, incidenční spory, tj. spory vyvolané konkursem a spory, které s konkurzním řízením souvisí a dále spory podle práva směnkového a šekového. Na obchodním rejstříku vykonávají soudcovskou činnost dva soudci, kteří taktéž rozhodují ve věcech konkurzního řízení.

Ani Okresní soud v Žilině, který je soudem v sídle krajského soudu se specializovanou soudní agendou, nebyl výjimkou, a stejně jako u ostatní soudů, i zde došlo k nahromadění sporů a k prodloužení délky soudního řízení. V rámci soudů SR se nachází na třetím místě s největším počtem právních věcí obchodní agendy. Na jednoho soudce obchodního úseku připadá průměrně 300 neskončených obchodních sporů, přičemž průměrný nápad nových věcí (tj. určité množství podaných žalob za konkrétní časové období) se v jednotlivých měsících na jednoho obchodního soudce pohybuje okolo počtu 30 věcí, z toho je měsíčně rozhodnuto asi 25 sporů. Z naznačeného přehledu je teda zřejmý celkový trend a stav soudní agendy, který vytváří mimořádný tlak na činnost soudců a ovlivňuje podmínky, ve kterých vykonávají soudnictví.

Tabulka č. 3.4: Slovenské okresní soudy s největším počtem soudní agendy v letech 2008 a 2009

	2008	2009
Bratislava II.	1757	1995
Bratislava I.	1626	2212
Žilina	1148	1483

Zdroj: FICOVÁ, S. a kol. *Vymožitelnost práva v Slovenskej republike*, s. 232

Aktuální stav počtu projednávaných věcí v jednotlivých senátech čtyř obchodních soudců OKSŽ k začátku měsíce března 2011 je uveden v příloze č. 8.

Záměrně uvádím stav zatíženosti soudů, protože činnost těchto státních orgánů ochrany práva ovlivňuje výrazným způsobem vymahatelnost práva.

Efektivnost vymahatelnosti práva se hodnotí prostřednictvím schopnosti orgánů ochrany práva včas realizovat nucený výkon přiznaného subjektivního práva. Faktorem

ovlivňujícím úroveň výkonu subjektivního práva a úroveň vynutitelnosti dodržování subjektivního a objektivního práva je úroveň právního vědomí účastníků hmotněprávního vztahu, zodpovědnost subjektů při uzavírání hmotněprávních vztahů, ochota účastníků hmotněprávního vztahu chovat se v souladu s právním řádem. Jedná se o subjektivní faktor, jež významnou mírou rozhoduje o úspěchu či neúspěchu v případném soudním řízení. Subjekty závazkovoprávních vztahů by proto měly při uzavírání smluv řádně plnit svoje prevenční povinnosti, aby eliminovaly do budoucnosti vznik sporu, měly by předvídat události, ke kterým by mohlo dojít v důsledku jejich nevhodného chování. Naznačující trend nárůstu soudních sporů za poslední období však dokazuje, že smluvní strany si svoji prevenční povinnost řádně neplní, že před vstupem do právních vztahů se neporadí s osobou znalou práva a právní pomoc vyhledávají až tehdy, vznikne-li skutečný problém. Perfektní příprava právního úkonu by podle zásady „dobré smlouvy dělají dobré přátele“ mohla úplně vyloučit možnost vzniku problému, nebo alespoň zvýšit šance oprávněné osoby v případném soudním sporu.

V další části své práce se proto zaměřením na nejčastější pochybení podnikatelů při uzavírání smluv.

3.3 Nejčastější pochybení v kontraktačním procesu

Nejčastějšími problémy, se kterými se soudy potýkají při řešení soudních sporů, jež souvisí s obchodně-závazkovými vztahy, jsou pochybení týkající se jednak individualizace účastníka smlouvy, zastoupení jednajících stran, dále pak formálních náležitostí uzavírání smluv, obchodního charakteru závazkového vztahu, podstatných náležitostí smlouvy, formulačních nepřesností smlouvy, či také zajištění závazkových vztahů.

3.3.1 Individualizace účastníka smlouvy

Aby právní vztah mezi účastníky bylo možné charakterizovat jako obchodně-právní se všemi právními důsledky, je při uzavření smlouvy podle ustanovení OBZ nevyhnutelná individualizace účastníka smlouvy. V praxi to znamená zřejmou individualizaci druhé smluvní strany jako podnikatele a použití předmětu smluvního plnění na jeho podnikatelský účel. Pokud podnikatel chce dosáhnout toho, aby na jeho závazkovo-právní vztah byl použitelný OBZ, který má v porovnání s OZ podrobnější úpravu přizpůsobenou potřebám OBS, musí v jednání se smluvními stranami vystupovat tak, aby jim bylo zřejmé,

že má povahu podnikatele, a že smlouva se uzavírá v souvislosti s jeho podnikatelskou činností. Pokud není jednajícím stranám navzájem zřejmé, že jsou podnikateli, a že jejich smlouva se uzavírá v souvislosti s předmětem jejich podnikání, řídí se jejich právní vztah OZ a zvláštními právními předpisy, které právní úpravu obsaženou v OZ doplňují. Proto je žádoucí, aby před uzavřením smlouvy měl podnikatel dostatečné informace o osobě, se kterou má úmysl smlouvu uzavřít. Týká se to zejména její individualizace a u PO ověření si jejich právní formy, zjištění jejich SO kterými PO jedná. Z tohoto hlediska je žádoucí, aby jméno osoby, která za smluvní stranu podepsala smlouvu, bylo uvedené ve smlouvě i s její funkcí, ze které by vyplývalo oprávnění smlouvu uzavřít.

3.3.2 Zastoupení jednajících stran

Častým důvodem vzniku soudních sporů je namítaná neplatnost PÚ z důvodu, že za podnikatele jednala osoba, která na to nebyla oprávněná.^{35 36}

Za smluvní strany u PO zpravidla jedná jejich SO. Jednání statutárního orgánu právnické osoby je podle ustanovení § 13 odst. 1 OBZ jednáním podnikatele. Je-li podnikatelem fyzická osoba, jedná osobně nebo prostřednictvím zástupce a taktéž PO jedná SO nebo za ni jedná zástupce. Je však důležité, aby při uzavírání smlouvy smluvní strany řádně prověřily, či osoba se kterou jednájí a smlouvu uzavírají, je oprávněná jednat za podnikatele. V této souvislosti je potřebné rozlišovat právní vztahy mezi zmocnitelem a zmocněncem vzniklé na základě dohody o plné moci podle § 23 OZ a právní vztahy mezi zmocnitelem a třetími osobami, které vznikají v důsledku PÚ zmocněnce, učiněných jménem zmocnitele na základě plné moci. Rozhodující pro rozsah oprávnění zmocněnce je obsah plné moci. Jestliže smlouvu uzavírá za některou smluvní stranu zástupce na základě hmotněprávní plné moci, musí být ze smlouvy zřejmé, že tak činí jako zástupce. Pro podnikatele a platnost PÚ je proto důležité, aby si před uzavřením smlouvy ověřili, s kým smlouvu uzavírají a či osoba, se kterou jednájí, je oprávněna jednat za podnikatele a nebo jménem podnikatele. Pokud jde o PO, je právně významná úprava způsobu jednání, která je zapsána do OR, přičemž platí zásada, že proti tomu, kdo jedná v důvěře v zápis do OR, nemůže ten, jehož se zápis týká, namítat, že zápis neodpovídá skutečnosti.

³⁵ Rozsudek OKSŽ č.j. 11Cb 119/2008-57 ze dne 15. 5. 2009 ve spojení s rozsudkem KSŽ č.j. 13Cob 256/2009 ze dne 3. 3. 2010

³⁶ Rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp.zn. M Cdo 76/2002; Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 8. 10. 1997, sp.zn. 6 Obo 158/97; Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 1. 12. 2000, sp.zn. 5 Obo 17/2000; Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 29. 3. 2000, sp.zn. 2 Obo 182/99; Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 8. 10. 1997 sp.zn. 6 Obo 147/96

Zákonným zástupcem podnikatele podle § 15 OBZ je i ten, kdo byl při provozování podniku pověřen určitou činností a je teda zmocněn ke všem úkonům, k nimž při této činnosti obvykle dochází. V praxi to znamená, že v každém jednotlivém případě je potřebné posuzovat, či jednání konkrétní osoby se týká předmětu činnosti podnikatele a zda-li úkon této osoby je možné považovat za obvyklý úkon takovéto osoby v rámci jejího pracovního zařazení. Za PO tedy nejednají pouze SO zapsané v OR, ale mohou za ni jednat také její pracovníci jako zástupci. Ti mohou činit PÚ v rozsahu stanoveném vnitřními organizačními předpisy, ale i takové PÚ, které jsou vzhledem k jejich pracovnímu zařazení obvyklé. Úkon takového pracovníka účastníka smlouvy nezavazuje jen za předpokladu, že tento pracovník překročil své oprávnění, přičemž PÚ se netýkal předmětu činnosti podnikatele a jen tehdy, šlo-li o překročení, o kterém druhý účastník smlouvy mohl vědět.

3.3.3 Formální náležitost uzavírání smluv

S problematikou individualizace účastníku smlouvy souvisí také otázka formy smlouvy.^{37 38} Pokud jde o formální náležitost uzavíraných smluv, zákonná úprava obsažená v OBZ je založena na principu neformálnosti. Ústní formy jsou účelné a praktické zejména při opakovaném uzavírání většího počtu smluv s jednoduchým obsahem, při kterých je nejdůležitějším činitelem neformálnost a rychlost při jejich uzavření. Problematickým se však stává v případě vzniku sporu mezi účastníky, kteří uzavřeli smlouvu v ústní formě, prokázání vzniku a obsahu takto uzavřených smluv. V případě sporu účastníci musí dokazovat obsah smlouvy a její existenci svědeckými výpověďmi, případně jinými důkazními prostředky. Při absenci PF smlouvy a při absenci písemného potvrzení obsahu smlouvy se účastníci smluvního vztahu, při uplatnění jejich sporných práv, dostávají do důkazně složitější situace, která v konečném důsledku může vést k neunesení důkazního břemene a k neúspěchu v soudním řízení. Jedná se i o okolnost, která negativním způsobem ovlivňuje délku soudního řízení, protože klade podstatně vyšší nároky na účastníky v procesu dokazování.

³⁷ Rozsudek OKSŽ č.j. 20Cb 62/2006-66 ze dne 13. 12. 2007 ve spojení s rozsudek KSŽ č.j. 13Cob 148/2008 ze dne 25. 2. 2009; Rozsudek OKSŽ č.j. 20Cb 180/2008-47 ze dne 2. 7. 2009 ve spojení s rozsudkem KSŽ č.j. 13Cob 249/2009 ze dne 3. 3. 2010

³⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 3. 3. 1998, sp. zn. 1 Odon 53/97 SJ 8/1998, str. 175; Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 19. 2. 1998, sp. zn. 2 Odon 76/97 SJ 14/1998, str. 328; Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 14. 12. 2000, sp. zn. 20 Cdo 2427/98 SR 7/2001, str. 224; Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. 8. 2001 SJ 11/2001, str. 564

Zásadně není vyloučeno, aby účastníci uzavřeli smlouvu z části písemně a z části ústně. Pro hodnocení jednání účastníků je rozhodující jejich vůle při uzavření smlouvy. Písemná forma smlouvy musí být dodržena jen v případě, že tak určuje zákon a nebo v případě, pokud se smluvní strany na PF smlouvy dohodly. Aby byl dodržen požadavek PF smlouvy, musí být smlouva účastníky řádně podepsána. Podle právní teorie i soudní praxe je typickým jednostranným PÚ směřujícím ke vzniku smlouvy jako dvoustranného PÚ návrh smlouvy, který v případě písemných PÚ je platný tehdy, je-li podepsán jednající osobou. Písemná forma PÚ, teda předpokládá dvě náležitosti spočívající v tom, že obsah PÚ je zachycen v textu listiny (požadavek písemnosti) a je podepsaný jednající osobou (podpis).

3.3.4 Obchodní charakter závazkového vztahu

K tomu, aby smlouva měla obchodní povahu, není postačující, aby jejími stranami byli podnikatelé. Smlouva musí nepochybně souviset s jejich podnikatelskou činností a tato skutečnost musí být jednajícím stranám zřejmá. V takovém případě postačuje, aby byla objektivně zjistitelná s přihlédnutím na všechny okolnosti procesu uzavírání smlouvy. Při posuzování této zřejmosti je potřebné používat objektivní hledisko, které zodpovídá obchodní praxi. Základním východiskem je způsob vystupování smluvních stran. Zákonné ustanovení § 261 OBZ kogentním způsobem vymezuje, které závazkové vztahy podléhají právní úpravě obsažené ve třetí části OBZ. Režim OBZ je možné dohodou rozšířit podle ustanovení § 262 OBZ. Volba práva³⁹ musí být uskutečněna výslovně a dohoda o volbě práva musí mít písemnou podobu. Jen v případě, že mezi účastníky smlouvy vznikne obchodněprávní vztah a nebo v případě, že uzavřou dohodu o aplikaci OBZ na jejich právní vztah, pokud nejsou podnikateli, mohou účastníci smlouvy např. dohodnout výšku úroků z prodlení (dále jen ÚP), je ze zákona vyloučena možnost odstoupení od smlouvy z důvodu tísně apod. Z uvedeného teda vyplývá, že obsah práv a povinností účastníků obchodní smlouvy je posuzován odlišně podle toho, jaký právní předpis se na obchodní případ aplikuje.

³⁹ Prejudiciálně soud konstatoval neplatnost volby práva v případě formulářových smluv o připojení uzavřených mobilním operátorem s fyzickými osobami nepodnikateli, které neobsahovaly výslovně projevenou vůli smluvních stran, aby se jejich vztah řídil obchodním zákoníkem a volba práva byla v daném případě omezena jen na určitou část závazkových vztahů ze smlouvy, což zákon nepřipouští.

3.3.5 Podstatné náležitosti smlouvy

Z obsahového vymezení smluv upravených v zákoně vyplývají jejich podstatné náležitosti⁴⁰, kterými jsou vymezeny jednotlivé smlouvy, jako zvláštní typy smluv, a které je odlišují od ostatních smluvních typů. Vyplývá-li z obsahu smlouvy, že chybí některá z jejich podstatných náležitostí, ke vzniku smlouvy nedojde. Určením podstatných náležitostí smlouvy, kterými je současně vymezen její minimální (základní) obsah, má kogentní povahu podle § 263 odst. 2 OBZ. Smluvní strany jsou proto vázány požadavkem zákona dohodnout podstatné náležitosti smlouvy a tyto nemohou z jeho obsahu vyloučit a nebo upravit jiným způsobem, který nezodpovídá základnímu vymezení konkrétního smluvního typu. Absence některé z podstatných náležitostí smlouvy způsobuje skutečnost, že ke vzniku smlouvy vůbec nedojde. V případě KSM je to zaprvé určení kupních stran, za druhé určení předmětu koupě a za třetí závazek prodávajícího dodat předmět koupě kupujícímu a převést na něho vlastnické právo k předmětu koupě. Dále pak za čtvrté je to závazek kupujícího zaplatit kupní cenu (dále jen KC). Předmětem KSM mohou být věci určené jednotlivě, tj. individuálně určené a vymezené jejich zvláštními charakteristickými vlastnostmi, které je odlišují od jiných věcí, případně vymezené druhem a množstvím, přičemž druhové označení je umožňuje rozlišit od jiných druhů zboží. V takovém případě jde o zastupitelné věci, které mohou být nahrazeny jinými věcmi stejného druhu. Pokud jde o dohodu o KC, v zásadě OBZ vyžaduje jako podstatnou náležitost KSM určení KC, a to buď jejím přímým určením výškou peněžní sumy a nebo vymezením způsobu jejího dodatečného určení. § 409 odst. 2 OBZ umožňuje uzavření KSM i bez určení KC, pokud smluvní strany projeví tuto vůli ve smlouvě. V tomto případě vzniká prodávajícímu nárok na zaplacení tzv. obvyklé ceny podle zásad určených v § 448 odst. 2. Předpokladem platnosti této KSM je projev vůle smluvních stran vyjádřený ve smlouvě, uzavřít KSM i bez určení KC. Pokud písemně uzavřená KSM neobsahuje určení KC a nebo způsob jejího dodatečného vymezení, ani projev vůle smluvních stran uzavřít smlouvu bez tohoto vymezení, ke vzniku KSM nedojde.

⁴⁰ Rozsudek OKSŽ č.j. 20Cb 316/2006-74 ze dne 8. 11. 2007 ve spojení s rozsudkem KSŽ č.j. 13Cob 31/2008 ze dne 28. 1. 2009; Rozsudek OKSŽ č.j. 10Cb 256/2001-84 ze dne 10. 2. 2006 ve spojení s rozsudkem KSŽ č.j. 13Cob 50/2009 ze dne 14. 5. 2009; Rozsudek OKSŽ č.j. 10Cb 310/2007-52 ze dne 25. 11. 2008 ve spojení s rozsudkem KSŽ č.j. 13Cob 118/2009 ze dne 4. 11. 2009; Rozsudek OKSŽ č.j. 11Cb 373/2007-57 ze dne 8. 10. 2008 ve spojení s rozsudkem KSŽ č.j. 14Cob 219/2009 ze dne 18. 3. 2010

Jedním z nejčastějších smluvních typů vedle KSM patří i smlouva o dílo, na základě které se zhotovitel zavazuje k provedení určitého díla a objednatel se zavazuje zaplatit cenu za jeho provedení. Mezi časté smluvní typy patří nájemní smlouva, která je obsahem ustanovení OZ, dále úvěrové smlouvy a velkou skupinu PÚ tvoří tzv. nepojmenované smlouvy podle § 269 odst. 2 OBZ. Účastníci mohou uzavřít i takovou smlouvu, která není zvláště upravena; smlouva však nesmí odporovat obsahu nebo účelu zákona a musí být dostatečně určitá, jinak nevznikne. Pokud uzavřou účastníci smlouvu, jejíž podstatné náležitosti nelze podřadit pod některý ze smluvních typů upravených v obchodním nebo v občanském zákoníku, posuzuje se tato smlouva podle ustanovení § 269 odst. 2 OBZ.

Pro posouzení charakteru smluvního typu není určující, jakým způsobem účastníci či smluvní strany smlouvu označili (slovní nebo paragrafové označení), ale podstatný je obsah PÚ. V pochybnostech o obsahu PÚ je potřebné vycházet z celého kontextu smlouvy, zjišťovat vůli jednajících stran, okolnosti uzavření smlouvy a posuzovat následné jednání a chování stran. Z důvodu časté neurčitosti PÚ soud kromě výkladových pravidel vymezených v ustanovení § 266 OBZ musí aplikovat výklad gramatický, logický a systematický při posouzení vůle účastníků v obchodních vztazích. Pokud se nepodaří odstranit neurčitost PÚ prostřednictvím aplikace výkladových pravidel, ani na základě přihlédnutí k úmyslu jednajících osob a k dalším okolnostem rozhodným pro posouzení projevu jejich vůle, posuzuje se PÚ z důvodu neurčitosti projevu vůle za neplatný. Je proto velmi důležité a právně významné, aby smluvní strany formulovaly svoje práva a povinnosti jednoznačným, určitým a nepochybným způsobem, aby bylo možné jejich dohodu i bez výslovného označení smlouvy podřadit pod konkrétní smluvní typ a právně posoudit, co v konečném důsledku napomáhá zabezpečit hospodářský cíl uzavřené smlouvy, ale i vymahatelnost práva v případě porušení smluvních a zákonných povinností podnikatelem.

3.3.6 Formulační nepřesnosti smlouvy

Při uzavírání smluv se účastníci smluvních vztahů často dopouštějí formulačních nepřesností⁴¹, které způsobují nesrozumitelnost, nejednoznačnost a mnohdy neurčitost PÚ,

⁴¹ Rozsudek OKSŽ č.j. 10Cb 297/2006-85 ze dne 25. 1. 2008 ve spojení s rozsudkem KSŽ č.j. 13Cob 235/2008 ze dne 23. 4. 2009; Rozsudek OKSŽ č.j. 10Cb 42/2005-164 ze dne 18. 3. 2008 ve spojení s rozsudkem KSŽ č.j. 13Cob 378/2008 ze dne 4. 6. 2009; Rozsudek OKSŽ č.j. 10Cb 87/2006-81 ze dne 25. 10. 2007 ve spojení s rozsudkem KSŽ č.j. 13Cob 16/2008 ze dne 15. 1. 2009

kteřé zákon sankcionuje jejich neplatností. Pokud neurčitost PÚ není možné odstranit prostřednictvím tzv. výkladových pravidel, uvedený nedostatek PÚ vede k neplatnosti PÚ a ke ztrátě vymahatelnosti nároků na smluvním základě, což bývá pro podnikatele podstatně obtížnější a právně složitější. K nejčastějším formulačním nepřesnostem při uzavírání smluv dochází při úpravě sankcí za porušení smluvních povinností. K těmto patří zejména zaměňování pojmů jako je poplatek z prodlení (dále jen PP)⁴², úrok z prodlení (dále jen ÚP)⁴³, smluvní pokuta (dále jen SP)⁴⁴ a penále.

Poplatek z prodlení nevyplývá z žádného obchodně-právního předpisu. Majetkovou sankcí v podobě poplatku z prodlení mohou smluvní strany dohodnout jako SP podle § 544 OZ. Původně byl PP obsahem právní úpravy hospodářského zákoníku (§ 378), který byl stanoven ve výši 0,05 % z dlužné částky za každý den prodlení s úhradou faktury. Hospodářský zákoník byl s účinností od 1. 1. 1992 zrušen OBZ, ve kterém už ustanovení o PP není zakotveno. Obchodní zákoník taktéž neobsahuje ustanovení o fakturování. Obchodní zákoník určuje za prodlení dlužníka s úhradou peněžitého závazku ÚP. Účastníci smluvního vztahu mohou sjednat jeho výšku a v případě, že k dohodě o výšce ÚP mezi účastníky nedojde, tento je upraven ustanovením § 369 OBZ. Pokud účastníci smluvního vztahu aktuálně dojednávají „poplatek z prodlení“ jako sankci za porušení smluvní povinnosti, tj. jako zajišťovací prostředek, který má motivovat smluvní stranu plnit svůj závazek řádně a včas, nabývá takto koncipovaná dohoda charakter smluvní pokuty. Aby bylo možné považovat pojem poplatek z prodlení za smluvní pokutu, musí dohoda obsahovat všechny zákonem stanovené podmínky pro platné dojednání SP. Tzn. že SP lze dojednat jen písemně a musí obsahovat výšku pokuty a nebo určovat způsob jejího výpočtu. Smluvní pokuta tak nabývá nejen sankční charakter, ale je i zajišťovacím a prevenčním prostředkem, který motivuje smluvní strany na řádné plnění smlouvy. Podobně (rozsudek Krajské obchodního soudu v Brně ze dne 6. 9. 1994, č.j. 04Cm č. 575/92-23 a rozsudek Krajského obchodního soudu v Praze ze dne 17. 11. 1994, č.j. 27Cm 144/93-14).

⁴² Rozsudek Krajského obchodního soudu v Brně ze dne 6. 9. 1994 č.j. 04 Cm 575/92-23; Rozsudek Krajského obchodního soudu v Praze ze dne 17. 11. 1994 č.j. 27 Cm 144/93-14

⁴³ Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 16. 5. 1996, sp.zn. 3 Obdo 3/96; Rozsudek Krajského obchodního soudu v Ostravě ze dne 24. 10. 1994 č.j. 12 Cm 287/93; Rozsudek Krajského obchodního soudu v Ostravě ze dne 10. 5. 1995 č.j. 12 Cm 1064/93

⁴⁴ Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 19. 11. 2003, sp.zn. M Obdo 4/2003; Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 2. apríla 1998 sp.zn. 3 Obo 7/98; Rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 1 Obdo V 93/2004; Rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp.zn. M Obdo V 4/2003; Rozsudok Najvyššieho súdu SR sp.zn. 3 Obo 283/98

Podle platné právní úpravy smluvní strany jsou oprávněné na zabezpečení závazku dojednat úrok z prodlení i smluvní pokutu současně, případně dohodnout jen výšku SP, co nevylučuje možnost uplatňovat si vůči dlužníkovi současně oba nároky. Předpokladem pro uplatnění nároku na zaplacení ÚP, podle ustanovení § 369 odst. 1 OBZ, je prodlení se splněním peněžitého závazku, který vyplývá z uzavřené smlouvy. Věřitel není povinný na jeho zaplacení před podáním žaloby dlužníka vyzvat ani ÚP dlužníkovi vyúčtovat. Právo na zaplacení ÚP vzniká jako zákonný nárok v případě existence prodlení s plněním peněžitého závazku, i když mezi účastníky nebyl ÚP dojednaný. Nárok na zaplacení SP je ze zákona vázán na platnou dohodu o smluvní pokutě a na porušení konkrétní povinnosti, jejíž splnění dohoda o SP zabezpečovala. Tzn. že věřitel je v určitých případech oprávněn domáhat se vůči dlužníkovi zaplacení úroku z prodlení i smluvní pokutu současně. Jen v případě, že by si věřitel uplatnil SP v nepřiměřené výšce, může soud využít svého moderačního práva a nepřiměřeně vysokou SP snížit.

Pokud jde o výšku ÚP, zákon jeho maximální sazbu v případě dohody smluvních stran neurčuje. Dohoda účastníků je však limitovaná zásadou poctivého obchodního styku, která je obsažena v ustanovení § 265 OBZ. Podle § 265 OBZ výkon práva, který je v rozporu se zásadami poctivého obchodního styku, nepožívá právní ochrany. Jednání, které je v rozporu se zásadami poctivého obchodního styku není neplatné, avšak oprávněná strana se svého práva nebude moci úspěšně domáhat u soudu, protože je předpoklad, že právní ochrana jí v tomto případě bude odepřena. Z výše uvedeného vyplývá, že u každého podnikatele zákon předpokládá určité profesionální a poctivé jednání, a to i při kontaktech s nepodnikajícími osobami. V případě, že jednáním podnikatele jsou porušeny principy nezbytného minima morálky, půjde o jednání v rozporu s dobrými mravy a teda o jednání právně neplatné podle § 39 OZ (neplatný je PÚ, který svým obsahem nebo účelem odporuje zákonu či ho obchází a nebo se přičí dobrým mravům).

3.3.7 Absence zajištění závazkových vztahů

V souvislosti s podnikáním je evidentní nárůst problémů souvisejících se zajištěním⁴⁵ a zánikem obchodních závazků. Jde zejména o neplnění smluvních povinností,

⁴⁵ Všechny rozhodnutí z náhrady škody – pokud porušení povinnosti nebylo zabezpečeno dohodou o smluvní pokutě, žalobce musel při uplatňování nároku dokazovat všechny podmínky a zodpovědnosti za škodu, kterými jsou protiprávní úkon, škoda, příčinná souvislost mezi protiprávním jednáním a škodou a v některých případech i zavinění.

např. o nezaplacení ceny za dodávku zboží, poskytnutí služby či za zhotovení díla. Podnikatelské subjekty se často snaží dosáhnout zvýšení zisku porušením smluvních závazků, ale i zásad poctivého obchodního styku. To se promítá i do počtu sporů v obchodních věcech souvisejících s touto problematikou. Rozmach ekonomiky a hospodářských vztahů ovlivnily i dynamiku obchodních vztahů. V současnosti, a to zejména pod vlivem hospodářské krize, vystupují do popředí častěji než jindy otázky zajištění obchodních vztahů. Zájmem každého podnikatele je prioritně zajistit svoje právní postavení takovým způsobem, který mu umožní dosáhnout co nejefektivnější splnění závazků v obchodních vztazích. Zajišťovací právní instituty teda umožňují zkvalitnění vztahů mezi podnikateli, ale i stabilizaci ekonomické situace podnikatelských subjektů. Zajišťovací funkce těchto institutů má motivovat dlužníky k řádnému a včasnému plnění závazků vyplývajících z obchodních vztahů a zejména má umožnit věřiteli náhradním způsobem uspokojit svoji pohledávku v případě, že dlužník svoji povinnost poruší. Aby mohl existovat zajišťovací závazek, musí samozřejmě existovat platný hlavní závazek. Podnikatelé tak mají možnost ve smlouvě zakotvit některé ze zajišťovacích institutů obsažených v občanském případně obchodním zákoníku, jako je např. zástavní právo, zadržovací právo, SP, ručení atd. V důsledku zvyšující se platební neschopnosti, nízké platební disciplíny, ale i v souvislosti s ukončením činnosti obchodních společností z důvodů platebních neschopností, exekucí apod., se riziko podnikání podnikatelských subjektů v obchodnězávazkových vztazích zvyšuje. Prioritou se proto stává zajištění závazku, aby po zrealizování obchodního případu měly smluvní strany jistotu, že v pozici věřitele dosáhnou uspokojení své pohledávky, a to řádně a včas. Určení nejvhodnějšího a nejspolehlivějšího zajišťovacího institutu není možné definovat bez hlubší znalosti konkrétních jednotlivých případů obchodnězávazkových vztahů s ohledem na předmět hlavního zajišťovacího závazku. Teprve následně je možné zvolit adekvátní druh zajišťovacího institutu.

4 PŘEDPOKLADY ŘÁDNÉHO UZAVŘENÍ SMLOUVY

Z poznatků získaných z odborné literatury, studiem konkrétních soudních spisů, z účastí na soudních jednáních i z konzultací s jednající soudkyní vyplynul závěr, že úroveň právního vědomí účastníků hmotněprávního vztahu, jejich zodpovědnost při uzavírání hmotněprávních vztahů a ochota účastníků hmotněprávního vztahu chovat se v souladu s právním řádem je jedním z významných faktorů, které ovlivňují úroveň výkonu subjektivních práv a úroveň vynutitelnosti dodržování subjektivních a objektivních práv. Jedná se o okolnost, která významnou mírou rozhoduje o úspěchu či neúspěchu v případném soudním řízení. V další části diplomové práce se proto pokusím shrnout základní předpoklady pro řádné uzavření smlouvy, které by mohly do určité míry eliminovat možnost vzniku sporu mezi smluvními stranami, a které by mohly zvýšit šance na úspěch oprávněné osoby v případném soudním sporu.

4.1 Požadavek na individualizaci účastníka smlouvy a způsob jeho jednání

Jedním ze základních předpokladů řádného uzavření smlouvy je individualizace smluvních stran. Podnikatel, který vstupuje s jiným subjektem do jednání o uzavření obchodní smlouvy, by si měl ověřit, s kým smlouvu uzavírá za účelem individualizace účastníka smlouvy.^{46 47} Jeho zjištění by mělo být podpořeno aktuálním výpisem z OR, živnostenského rejstříku, případně koncesní listiny. Spolu s ověřením skutečnosti, kdo je oprávněný na uskutečnění právního úkonu, tj. kdo je oprávněný na podpis smlouvy. Podnikatel by si měl z předložených listin ověřit, co tvoří předmět podnikání druhé smluvní strany a či smlouva, kterou smluvní strany uzavírají souvisí s jejich podnikatelskou činností. Z předložených listin by měl ověřit, kdo je v případě PO za podnikatele oprávněný jednat a z dokladu totožnosti (občanský průkaz, cestovní pas) ověřit totožnost jednající osoby. Obdobným způsobem by měl postupovat i v případě podnikatelů – fyzických osob. Pokud za fyzickou osobu – podnikatele vystupuje jiná osoba, měl by si ověřit její oprávnění zastupovat podnikatele a přezkoumat rozsah

⁴⁶ Rozsudek OKSŽ č.j. 11Cb 119/2008-57 ze dne 15. 5. 2009 ve spojení s rozsudkem KSŽ č.j. 13Cob 256/2009 ze dne 3. 3. 2010

⁴⁷ Rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp.zn. M Cdo 76/2002; Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 8.10.1997, sp.zn. 6 Obo 158/97; Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 1. 12. 2000, sp.zn. 5 Obo 17/2000; Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 29. marca 2000, sp.zn. 2 Obo 182/99; Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 8.10.1997 sp.zn. 6 Obo 147/96

a předmět plné moci. Je-li smlouva uzavírána v písemné formě, je vhodné, aby jednající osoba právní úkon podepsala a ke svému podpisu připojila údaj o své funkci, svém pracovním zařazení případně údaj o plné moci.

4.2 Požadavek na formální náležitost smlouvy

I přestože obchodní zákoník je zásadně koncipovaný na zásadě neformálnosti smluv^{48 49}, doporučuji uzavírat smlouvy v písemné formě případně vyžádat si od druhé smluvní strany potvrzení o obsahu smlouvy. Písemná forma smlouvy posiluje právní jistotu účastníků závazkovoprávního vztahu a v případě vzniku sporu mezi účastníky usnadňuje účastníkům důkazní situaci při prokazování existence smlouvy a jejího obsahu. Písemná forma smlouvy může být proto významným prevenčním prostředkem a do určité míry může být motivujícím faktorem pro účastníky smlouvy řádně a v čas plnit svoje smluvní povinnosti. V případě soudní vymahatelnosti práva je uzavírání smluv v písemné formě významnou okolností, která pozitivním způsobem ovlivňuje proces dokazování a v konečném důsledku i délku soudního řízení.

4.3 Aplikace obchodního zákoníku

Pokud účastníci závazkového právního vztahu mají zájem na tom, aby jejich právní vztah se posuzoval podle ustanovení obchodního zákoníku s cílem přizpůsobit režim právního vztahu ekonomickým případně jiným zájmům smluvních stran, je potřebné, aby si při uzavření smlouvy ověřily, zda-li do smluvního vztahu vstupují jako podnikatelé v souvislosti s podnikatelskou činností, kdy jejich právní vztah je vztahem obchodněprávním a podléhá režimu obchodního zákoníku a nebo uzavřou dohodu o tom, že jejich právní vztah se bude řídit ustanoveními obchodního zákoníku. V takovém případě musí být dohoda uzavřena písemně, jinak je neplatná. Jedná se zpravidla o případy, kdy účastníky smlouvy jsou nepodnikatelé a v konkrétním případě je pro ně výhodnější podřídít smlouvu, kterou uzavírají v režimu obchodního zákoníku. Nejčastěji půjde o případy, kdy alespoň na jedné straně bude vystupovat podnikatel.

⁴⁸ Rozsudek OKSŽ č.j. 20Cb 62/2006-66 ze dne 13. 12. 2007 ve spojení s rozsudkem KSŽ č.j. 13Cob 148/2008 z 25. 2. 2009; Rozsudek OKSŽ č.j. 20Cb 180/2008-47 ze dne 2. 7. 2009 ve spojení s rozsudkem KSŽ č.j. 13Cob 249/2009 ze dne 3. 3. 2010

⁴⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 3. 3. 1998, sp. zn. 1 Odon 53/97 SJ 8/1998, str. 175; Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 19. 2. 1998, sp. zn. 2 Odon 76/97 SJ 14/1998, str. 328; Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 14. 12. 2000, sp. zn. 20 Cdo 2427/98 SR 7/2001, str. 224; Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. 8. 2001 SJ 11/2001, str. 564

V praxi je často řešena otázka, jakým způsobem má být volba práva ve smlouvě vyjádřena, či postačuje, aby při označení smlouvy bylo uvedené číslo paragrafu obchodního zákoníku, kterým se příslušná smlouva řídí (např. § 409, § 536 OBZ apod.) a nebo musí-li být ve smlouvě výslovně uvedené, že tento smluvní vztah se řídí obchodním zákoníkem. V praxi je často sporné, zda-li se volba obchodního zákoníku musí týkat obchodního zákoníku jako celku a nebo je-li možné dojednat aplikovatelnost obchodního zákoníku jen na některé smluvní ustanovení. Podle rozhodovací praxe soudů je možné dohodnout aplikovatelnost obchodního zákoníku jako celku. Jestliže smluvní strany mají úmysl zvolit si režim obchodního zákoníku je vhodné, aby tuto svoji vůli výslovně vyjádřili ve smlouvě, případně dodatečně po uzavření smlouvy, které se dohoda týká.

4.4 Požadavek na obsahové náležitosti smlouvy

Pro dobře fungující smluvní vztah je jednou z nezbytných náležitostí přesná a určitá formulace práv a povinností účastníků smlouvy a předmětu závazků.⁵⁰ Je proto vhodné, aby v případě složitějších smluvních typů smluvní strany využily odbornou právní pomoc při formulaci smlouvy. Účastníci smlouvy by měli dodržovat určité prevenční povinnosti a učinit vše potřebné, aby se v budoucnosti vyhnuli sporu. Měli by předvídat události, ke kterým by mohlo dojít v důsledku protiprávního nebo nevhodného chování druhé smluvní strany. Často dochází k jevu, že subjekty před vstupem do právního vztahu se neporadí s osobou znalou práva a její pomoc vyhledávají až v případě vzniku reálného problému. Řádnou přípravou smlouvy se tak mohou eliminovat možnosti vzniku sporů. Pro zjednodušení procesu uzavírání smluv je možné v jednodušších případech využívat vzory smluv, které jsou knižně publikované, případně přístupné v elektronické podobě. Pokud půjde o složitější smlouvy a nebo smlouvy, jejichž předmětem plnění jsou závazky mimořádné (vysoké) hodnoty, doporučuji její uzavření a obsah konzultovat s osobou znalou práva.

⁵⁰ Rozsudek OKSŽ č.j. 20Cb 316/2006-74 ze dne 8. 11. 2007 ve spojení s rozsudkem KSŽ č.j. 13Cob 31/2008 ze dne 28. 1. 2009; Rozsudek OKSŽ 10Cb 256/2001-84 ze dne 10. 2. 2006 ve spojení s rozsudkem KSŽ č.j. 13Cob 50/2009 ze dne 14. 5. 2009; Rozsudek OKSŽ č.j. 10Cb 310/2007-52 ze dne 25. 11. 2008 ve spojení s rozsudkem KSŽ č.j. 13Cob 118/2009 ze dne 4. 11. 2009; Rozsudek OKSŽ č.j. 11Cb 373/2007-57 ze dne 8. 10. 2008 ve spojení s rozsudkem KSŽ č.j. 14Cob 219/2009 ze dne 8. 3. 2010

4.5 Požadavek na zajištění závazkových vztahů

S ohledem na výše uvedený význam zajišťovacích prostředků v závazkovoprávních vztazích je zřejmé, že zajištění závazků může mít významnou preventivní, sankční i reparační funkci. I když neřeší platební neschopnost dlužníka, může být prostředkem, který motivuje smluvní strany na řádné plnění závazků a v případě, dojde-li k jejich porušení, mohou věřiteli poskytnout náhradní uspokojení. Pro dobře fungující obchodnězávazkový vztah by měla být prioritou snaha stran minimalizovat finanční náročnost zvoleného způsobu zajištění a minimalizovat zásahy do práv dlužníka po dobu trvání zajišťovacího institutu za současného zajištění maximální efektivity zajišťovacího prostředku. I v tomto případě však doporučuji vzhledem na právní složitost některých zajišťovacích institutů využít právní pomoc.

Je však zřejmé, že ani zajišťovací právní instituty nejsou stoprocentní ochranou obchodních závazkových vztahů, protože neřeší platební neschopnost dlužníka. Proto je důležité, aby smluvní strany kromě využívání zajišťovacích právních institutů kladly důraz na prevenci v předmluvních vztazích. Je proto zásadní definování smluvních stran, které musí být podpořené aktuálním výpisem z OR, živnostenského rejstříku, případně z koncesní listiny, spolu s ověřením skutečnosti, kdo je oprávněný na uskutečnění PÚ, tj. kdo je oprávněný na podpis smlouvy. Právní jistotu věřitele posílí při uzavírání obchodněprávních smluv použití předběžných zajišťovacích institutů, jako např. SP a ručení. Po porušení povinnosti dlužníka je jedním ze zajišťovacích prostředků např. uznání dluhu. Pro dobře fungující obchodnězávazkový vztah by měla být prioritou smluvních stran snaha minimalizovat finanční náročnost zvoleného způsobu zajištění a minimalizovat zásahy do práv dlužníka po dobu trvání zajišťovacího institutu za současného zajištění maximální efektivity zajišťovacího prostředku. Účastníkům smluvních obchodnězávazkových vztahů je možné doporučit, aby k uzavírání smluv přistupovali zodpovědně, poctivě a s úmyslem dodržet dojednané smluvní podmínky. Věřitelé by se měli zaměřit na získání podrobných informací o možnostech zajištění závazků a měli by využít takové druhy a kombinace zajišťovacích institutů, které by minimalizovaly riziko nevymahatelnosti pohledávek.

4.6 Celkové zhodnocení

Zvolené téma diplomové práce úzce souvisí s aktuálně diskutovanou problematikou vymahatelnosti práva. Otázka vynutitelnosti zákonných pravidel a smluv se v posledních desetiletích stala základním kamenem pro fungování ekonomických vztahů. Vyřešení komplikovaných komerčních kauz není otázkou měsíců, ale zpravidla několika let. Následkem jejich dlouhého řešení je často ztráta ekonomického významu a tím také podstaty sporu. V čase hospodářské krize není výjimkou, že zdlouhavé řešení soudních sporů způsobuje krach nejedné obchodní společnosti. Časté konstatování veřejnosti, že vymahatelnost práva je velice slabá, je spojováno s pocitem neefektivního soudnictví a dále pak s obavami o nezávislost soudů, s obavou, že občan se jen obtížně domůže svých porušených práv, popřípadě se nemůže domoci spravedlnosti, že přiznané právo je nevykonatelné.

Obchodní zákoník, který upravuje základní právní vztahy mezi podnikateli při jejich podnikatelské činnosti, předpokládá určitou míru profesionality a odborné způsobilosti podnikatelů, které jsou předpokladem pro řádné a profesionální uplatnění práv těchto subjektů v řízení před soudem v rámci občanského soudního řízení. V práci naznačený trend zvyšujícího se počtu žalob svědčí o tom, že narůstá počet podnikatelů, kteří vstupují do obchodních vztahů, ale snižuje se také právní vědomí těchto osob a jejich zodpovědnost za řádné plnění svých smluvních a zákonných povinností. Jedná se při tom o jeden z faktorů, který má v konečném důsledku dopad právě na vymahatelnost práva a délku soudního řízení a celkové fungování ekonomiky.

Z konzultací se soudkyní Okresního soudu v Žilině a ze spisové agendy tohoto soudu jsem zjistila, že u jednodušších typů smluv – kupní smlouvy, vykonání opravy věci, jednoduché stavební činnosti, byly zpravidla smlouvy uzavírány v ústní formě či kontraktačním postupem na základě písemné objednávky a následně uskutečněného díla nebo dodaného zboží. V případě smluv o dílo, jejichž předmětem bylo např. zhotovení stavby nebo úvěrové smlouvy, leasingové smlouvy, či nájemní smlouvy, byly tyto smlouvy zpravidla uzavírány v písemné formě. Ze způsobu provádění dokazování na soudním jednání vyplynulo, že zjišťování obsahu smlouvy uzavřené v písemné formě přečtením listiny usnadňuje důkazní situaci účastníkům. V případě ústně uzavřené smlouvy se v případě sporu o její obsah vykonávalo dokazování výslechem svědků, případně

jinými nepřímými důkazy, což způsobovalo časově a finančně náročnější proces dokazování.

Rovněž jsem měla možnost ověřit si, že účastníci smluvních vztahů mají rozdílnou představu o právníkové terminologii jako je poplatek z prodlení, úrok z prodlení, smluvní pokuta atd. Z obrany žalovaných v soudním řízení byla zřejmá snaha dosáhnout neplatnosti právního úkonu a zbavit se povinnosti plnit své smluvní závazky s poukazem na neurčité či nesprávné označení účastníka smlouvy, nedostatek oprávnění jednající osoby, která zastupovala smluvní stranu, neurčitost konkrétních smluvních ujednání.

Všem osobám, ať už podnikatelům či nepodnikatelům, kteří vstupují do smluvních vztahů, doporučuji jednat při uzavírání smluv čestně, plnit své prevenční povinnosti spočívající v řádné přípravě smlouvy a konkretizaci práv a povinností v takovém rozsahu, aby eliminovaly možnost vzniku sporu ze smluv do budoucnosti. V případě jednodušších typů smluv doporučuji využívat právní vzory smluv a v případě komplikovanějších a finančně náročnějších smluv využít právní pomoc osob znalých práva. Tak, jak už bylo konstatováno, ani nejdokonalejší smlouva není zárukou, že smluvní strany si budou řádně a čestně plnit povinnosti z ní vyplývající. Je proto v zájmu každého, aby s určitou mírou odborné péče zvážil, s kým vstupuje do smluvních vztahů a aby využil možnost zajišťovacích institutů.

Z hlediska legislativní úpravy s přihlédnutím na problém délky soudního řízení a naznačenou otázku vymahatelnosti práva, vidím možnosti řešení v zákonné úpravě, zejména ve zjednodušení soudního procesu tak, aby byla posílena zodpovědnost účastníků soudního řízení za výsledek sporu, např. omezením časového úseku, ve kterém mohou účastníci uvádět všechny sporné skutečnosti, které namítají, rozšířením případů, kdy soud rozhoduje spory bez nařízení soudního jednání, rozšíření možností případů, kdy není možné se odvolat proti rozhodnutí soudu, přísnější procesní postih účastníků, kteří maří průběh soudního řízení a nebo jsou k jeho průběhu lhostejní apod.

ZÁVĚR

Systém norem obchodního práva, způsob a prostředky uplatňování nároků, jež vznikají při podnikatelské činnosti, zásadním způsobem ovlivňují podnikatelské prostředí a vztahy v hospodářské soutěži. V důsledku dynamického vývoje obchodní činnosti subjektů zúčastněných v rámci hospodářské soutěže jsou proto normy obchodního práva způsobilé přímo či nepřímo ovlivňovat nejen samotné ekonomické postavení jednotlivých zúčastněných subjektů v rámci hospodářské soutěže, ale ovlivňují i výsledky hospodaření na území státu.

Hlavním zdrojem právních předpisů v oblasti uzavírání obchodních smluv je v první řadě obchodní zákoník, svůj nesporný význam však zde má i občanský zákoník. Dalšími právní předpisy, které jsou podstatné především při řešení soudních sporů, jsou občanský soudní řád, trestní zákoník apod.

Cílem diplomové práce bylo na základě poznatků získaných z odborné literatury, z judikatury, studiem konkrétních soudních spisů, z účastí na soudních jednáních a z konzultací s jednající soudkyní vymezení nejčastějších pochybení, jichž se dopouštějí smluvní strany v kontrakčním procesu a dále pak stanovení předpokladů pro řádné uzavření smlouvy.

Na začátku diplomové práce byly určeny dvě hypotézy. V první hypotéze bylo stanoveno, že „Nejčastějším důvodem vzniku soudních sporů jsou chybně uzavřené smlouvy“. Podstatou druhé hypotézy je, že „V největší míře se soudní spory týkají chyb v podstatných náležitostech smlouvy“. Úkolem bylo tato tvrzení potvrdit, či je vyvrátit. Po celkové analýze informací z dostupných pramenů jsem dospěla k závěru, že absolutní většina sporů byla důsledkem nesprávně uzavřených smluv respektive skutečností, že subjekt, který měl ze smlouvy plnit, se účelově ve sporném řízení bránil a využíval nedostatky smluv pro svoji obranu. Tímto poznatkem byla potvrzena první stanovená hypotéza. Na základě judikatury, spisové agendy, ale především konzultací se soudkyní okresního soudu v Žilině jsem zjistila, že chyby v podstatných náležitostech smlouvy jsou společně s formulačními nepřesnostmi a formálními náležitostmi nejčastějšími pochybeními, které vedou ke vzniku soudních sporů. Tímto zjištěným faktem byla druhá stanovená hypotéza v podstatné míře potvrzena.

Ani ta nejperfektnější úprava smlouvy neochrání oprávněnou osobu v tom případě, jedná-li povinný subjekt už při uzavírání smlouvy nečestně a snaží-li se pro sebe získat co největší prospěch na úkor druhé osoby. Podnikatel by měl proto jednat takovým způsobem, aby eliminoval možnost vzniku sporu a to např. tak, že si ověří, uzavírá-li smlouvu s osobou, která je k tomuto úkonu oprávněna, všechny své požadavky stanoví ve smlouvě nejlépe v písemné podobě a také by bylo vhodné si určit, jak by se postupovalo v případě, nesplnila-li by jedna ze smluvních stran své závazky. Jedině poctivým a zodpovědným přístupem smluvních stran lze dosáhnout snížení možnosti vzniku soudních sporů a dosáhnout tak smluvně sledovaného ekonomického cíle.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Monografie:

- [1] DĚDIČ, J.; ČECH, P. *Obchodní právo po vstupu ČR do EU aneb co všechno se po 1. květnu 2004 v obchodním právu změnilo?*. 2. vyd. Praha: RNDr. Ivana Exnerová – BOVA POLYGON, 2005. 496 s. ISBN 80-7273-122.
- [2] FICOVÁ, S. a kol. *Vymožiteľnosť práva v Slovenskej republike*. 1. vyd. Pezinok: Justičná akadémia Slovenskej republiky, 2010. 481 s. ISBN 978-80-970207-2-9.
- [3] HOLEYŠOVSKÝ, M. *Obchodní judikatura*. 1. díl. Praha: NEWSLETTER PRAHA, 1996. 190 s. ISBN 80-85985-04-7.
- [4] JAKUBOVIČ, D. *Závazkové právo v intenciach českej a slovenskej komercialistiky (komparatívna právna studia obchodného záväzkového práva s judikaturou)*. Bratislava: EPOS, 2006. 462 s. ISBN 80-8057-685-8.
- [5] JAKUBOVIČ, D. *Závazkové vzťahy a zabezpečovacie inštitúty v obchodnom práve*. 1. vyd. Bratislava: SAV, 2004. 224 s. ISBN 80-224-0800-X.
- [6] KOPÁČ, L. *Obchodní kontrakty*. 1.díl. Praha: PROSPEKTRUM, 1993. 368 s. ISBN 80-85431-75-0.
- [7] KOPÁČ, L. *Obchodní kontrakty*. 2.díl. Praha: PROSPEKTRUM, 1994. 304 s. ISBN 80-7175-020-4.
- [8] MAREK, K. *Smluvní obchodní právo: kontrakty*. 4. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2008. 477 s. ISBN 978-80-210-4619-1.
- [9] MAZÁK, J. a kol. *Základy občianskeho procesného práva*. 4. vyd. Bratislava: IURA EDITION, spol. s r.o., 2009. 897 s. ISBN 978-80-8078-275-7.

- [10] OVEČKOVÁ, O. a kol. *Obchodný zákoník – komentár, 1. část.* 1.vyd. Bratislava: IURA EDITION, spol. s.r.o., 2005. 817 s. ISBN 80-8078-027-7.
- [11] OVEČKOVÁ, O. a kol. *Obchodný zákoník – komentár, 2. část.* 1.vyd. Bratislava: IURA EDITION, spol. s.r.o., 2005. 663 s. ISBN 80-8078-027-7.
- [12] PATAKYOVÁ, M. a kol. *Obchodný zákoník - komentár.* 1.vyd. Praha: C. H. Beck, 2006. 1005 s. ISBN 80-7179-510-0.
- [13] ROSENBACHOVÁ, J. *Obchodní judikatura. Vybraná rozhodnutí českých soudů ve věcech týkajících se podnikání (III.).* Praha: NEWSLETTER PRAHA, 1998. 170 s. ISBN 80-85985-34-9.
- [14] ŠTENGLOVÁ, I. a kol. *Obchodní zákoník - komentář.* 12. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. 1375 s. ISBN 978-80-7400-055-3.
- [15] ŠTENGLOVÁ, I. *Přehled judikatury ve věcech obchodních závazkových vztahů.* Praha: ASPI Publishing s.r.o., 2003. 142 s. ISBN 80-86395-76-6.

Články v časopisech nebo ve sbornících

- [16] DĚDIČ, J. Pojem a druhy obchodních závazkových vztahov. *Právní poradca podnikateľa*, 1993, č. 5, s. 129 – 137.
- [17] JAKUBOVIČ, D. Triedenie obchodno-právnych vztahov v právnom poriadku Slovenskej republiky. *Justičná revue*, 2006, roč. 58, č. 3, s. 440 – 459 ISSN 1335-6461.

Právní předpisy

- [18] Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.
- [19] Zákon č. 99/1963 Zb., Občanský súdny poriadok, v znení neskorších zmien a doplnkov .
- [20] Zákon č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

- [21] Zákon č. 40/1964 Zb., Občianský zákonník, v znení neskorších zmien a doplnkov.
- [22] Zákon č. 513/1991 Sb., Obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- [23] Zákon č. 513/1991 Zb., Obchodný zákonník, v znení neskorších zmien a doplnkov.
- [24] Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- [25] Zákon č. 300/2005 Z.z., Trestný zákon, v znení neskorších zmien a doplnkov.
- .

SEZNAM ZKRATEK

ČR ČESKÁ REPUBLIKA

KC KUPNÍ CENA

KS KRAJSKÝ SOUD

KSM KUPNÍ SMLOUVA

KSŽ KRAJSKÝ SOUD ŽILINA

NUS NÁVRH NA UZAVŘENÍ SMLOUVY

OSŘ OBČANSKÝ SOUDNÍ ŘÁD

OZ OBČANSKÝ ZÁKONÍK

OBS OBCHODNÍ STYK

OBZ OBCHODNÍ ZÁKONÍK

OKS OKRESNÍ SOUD

OKSŽ OKRESNÍ SOUD ŽILINA

OR OBCHODNÍ REJSTŘÍK

OS OBCHODNÍ SMLOUVA

OSP OBČANSKÝ SOUDNÍ PROCES

PF PÍSEMNÁ FORMA

PO PRÁVNICKÁ OSOBA

PP POPLATEK Z PRODLENÍ

PÚ PRÁVNÍ ÚKON

SO STATUTÁRNÍ ORGÁN

SP SMLUVNÍ POKUTA

SR SLOVENSKÁ REPUBLIKA

SUBS SMLOUVA O UZAVŘENÍ BUDOUCÍ SMLOUVY

ÚP ÚROK Z PRODLENÍ

VNUS VEŘEJNÝ NÁVRH NA UZAVŘENÍ SMLOUVY

VOP VŠEOBECNÉ OBCHODNÍ PODMÍNKY

VOS VEŘEJNÁ OBCHODNÍ SOUTĚŽ

VP VYKLÁDOVÁ PRAVIDLA

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst.3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 29. dubna 2011

.....
Bc. Lucie Pechoušková

Adresa trvalého pobytu studenta:

K Vodě 450

790 01 Jeseník

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Spisová agenda Okresního a Krajského soudu v Žilině

Příloha č. 2: Judikatura soudů Slovenské a České republiky

Příloha č. 3: Doložky INCOTERMS

Příloha č. 4: Vývoj počtu nápadů na slovenských soudech v letech 2007 – 2009

Příloha č. 5: Vývoj počtu vyřešených případů na slovenských soudech v letech 2007 – 2009

Příloha č. 6: Vývoj počtu nevyřešených případů na slovenských soudech v letech 2007 – 2009

Příloha č. 7: Vývoj počtu reštančních věcí na slovenských soudech v letech 2007 – 2009

Příloha č. 8: Aktuální stav počtu projednávaných věcí v jednotlivých senátech čtyř obchodních soudců Okresního soudu v Žilině k začátku měsíce března 2011

Příloha č. 1: Spisová agenda Okresního a Krajského soudu v Žilině

1. Spisová agenda zabývající se problematikou zastoupení jednajících stran

Není podstatné, zda osoba, která vystupuje jako osoba oprávněná jednat jménem podnikatele je a nebo není v příbuzenském poměru ke statutárnímu orgánu. Podstatný je projev, jakým tato osoba vystupuje a prezentuje se v obchodních vztazích.

Rozsudek OKSŽ č.j. 11Cb 119/2008-57 ze dne 15. 5. 2009 ve spojení s rozsudkem KSŽ č.j. 13Cob 256/2009 ze dne 3. 3. 2010

2. Spisová agenda zabývající se problematikou formálních náležitostí smluv

- a) Kupní smlouva, ze které žalobce uplatňoval návrh, byla uzavřena v ústní formě a navrhovatel vykonanými důkazy neprokázal existenci smlouvy a proto byla žaloba zamítnuta.

Rozsudek OKSŽ č.j. 20Cb 62/2006-66 ze dne 13. 12. 2007 ve spojení s rozsudkem KSŽ č.j. 13Cob 148/2008 z 25. 2. 2009

- b) Neprokázání existence a obsahu ústně uzavřené kupní smlouvy.

Rozsudek OKSŽ č.j. 20Cb 180/2008-47 ze dne 2. 7. 2009 ve spojení s rozsudkem KSŽ č.j. 13Cob 249/2009 ze dne 3. 3. 2010

3. Spisová agenda zabývající se problematikou podstatných náležitostí smlouvy

- a) Z důvodu nedostatku podstatných náležitostí smlouvy o uzavření budoucí kupní smlouvy byla konstatována neplatnost právního úkonu a teda nemožnost domáhat se plnění z neplatné smlouvy.

Rozsudek OKSŽ č.j. 20Cb 316/2006-74 ze dne 8. 11. 2007 ve spojení s rozsudkem KSŽ č.j. 13Cob 31/2008 ze dne 28. 1. 2009

- b) Nedostatek předcházejícího souhlasu obce s uzavřením nájemní smlouvy, jejímž předmětem byl pronájem nebytových prostor na obchodní činnost,

způsobil neplatnost smlouvy a tím pádem nemožnost domáhat se nároků ze smlouvy.

Rozsudek OKSŽ 10Cb 256/2001-84 ze dne 10. 2. 2006 ve spojení s rozsudkem KSŽ č.j. 13Cob 50/2009 ze dne 14. 5. 2009

- c) Neurčitá dohoda o smluvní pokutě v části vymezení povinnosti, kterou smluvní pokuta zajišťuje.

Rozsudek OKSŽ č.j. 10Cb 310/2007-52 ze dne 25. 11. 2008 ve spojení s rozsudkem KSŽ č.j. 13Cob 118/2009 ze dne 4. 11. 2009

- d) Neplatnost právního úkonu v důsledku neurčitého vymezení smluvní pokuty.

Rozsudek OKSŽ č.j. 11Cb 373/2007-57 ze dne 8. 10. 2008 ve spojení s rozsudkem KSŽ č.j. 14Cob 219/2009 ze dne 18. 3. 2010

4. Spisová agenda zabývající se problematikou formulačních nepřesností smlouvy

- a) Byla konstatována neplatná dohoda o smluvní pokutě z důvodu nepřesně formulované povinnosti, jejíž splnění dohoda zajišťovala.

Rozsudek OKSŽ č.j. 10Cb 297/2006-85 ze dne 25. 1. 2008 spojení s rozsudkem KSŽ č.j. 13Cob 235/2008 ze dne 23. 4. 2009

- b) Soud přijal závěr, že došlo k rozdílné představě účastníků o obsahu použitých pojmů při uplatnění práva na zaplacení smluvní pokuty a výklad sporného obsahu smlouvy soudem.

Rozsudek OKSŽ č.j. 10Cb 42/2005-164 ze dne 18. 3. 2008 ve spojení s rozsudkem KSŽ č.j. 13Cob 378/2008 ze dne 4. 6. 2009

- c) Nejasně a neurčitě dojednaný způsob placení pojistného a splatnosti pojistného, což se promítlo do výšky uplatněného nároku v souvislosti se zánikem pojištění pro neplacení pojistného.

Rozsudek OKSŽ č.j. 10Cb 87/2006-81 ze dne 25. 10. 2007 ve spojení s rozsudkem KSŽ č.j. 13Cob 16/2008 ze dne 15. 1. 2009

Příloha č. 2: Judikatura soudů Slovenské a České republiky

1. Judikatura zabývající se problematikou výkladu projevu vůle v obchodních závazkových vztazích

- a) Pri výklade vôle podľa § 266 ods. 1 a 2 Obchodného zákonníka nemôže byť východiskom len sám prejav vôle, resp. vôľa konajúceho v momente, kedy prejav vôle urobil. Výklad sa musí opierať o komplexný pohľad na okolnosti prípadu s prihliadnutím na samotné jednanie o uzavretí zmluvy, prax, ktorú si strany vo vzájomnom obchodnom styku zaviedli a ich správanie po uzavretí zmluvy.⁵¹

Rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 3 Obdo 16/2002

- b) Ak je v zmluve obsiahnutá dohoda tak jednoznačná, že jej znenie nepripúšťa rôzny výklad, nie je dôvod, aby súd vykonal dokazovanie na výklad prejavu vôle konajúcich osôb, aj keď sa toho jedna zo strán domáha.⁵²

Rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp.zn. 4 Obo 66/2002

2. Judikatura zabývající se problematikou jednání za podnikatele

- a) Jednání statutárního orgánu právnické osoby

Konanie štatutárneho orgánu právnickú osobu vždy zaväzuje; preto akciovú spoločnosť zaväzuje navonok aj konanie jej predstavenstva, ku ktorému nebol daný súhlas valného zhromaždenia.

Preventívny charakter určovacej žaloby môže byť naplnený aj po tom, keď už došlo k porušeniu práv, o ochranu ktorých ide, za podmienky, že je daný naliehavý právny záujem na tomto určení.⁵³

Rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp.zn. M Cdo 76/2002

⁵¹ Aspi

⁵² Aspi

⁵³ Aspi

b) Zákonný zástupce podnikateľa

Z postavenia vedúceho obchodného oddelenia podniku vyplýva aj jeho splnomocnenie robiť v mene podnikateľa právne úkony v obchodnom styku pri tejto činnosti obvyklé. Uzatváranie kúpnych zmlúv o kúpe tovaru, ktorý slúži na podnikanie podnikateľa, nepochybne medzi takéto úkony patrí.⁵⁴

Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 8.10.1997, sp.zn. 6 Obo 158/97

c) Obchodní společnosti a platnost právních úkonů

Rozsah oprávnenia osoby, poverenej určitou činnosťou pri prevádzkovaní podniku robiť, právne úkony, ku ktorým pri tejto činnosti obvykle dochádza, nie je možné vnútornými predpismi obchodnej spoločnosti s účinkami voči tretím osobám obmedziť.⁵⁵

Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 1. 12. 2000, sp.zn. 5 Obo 17/2000

d) Jednání podnikatele

Samotná skutočnosť, že ručiteľská listina je za ručiteľa nečitateľne podpísaná bez uvedenia mien a funkcií podpisujúcich, čo nezodpovedá zapísanému spôsobu v obchodnom registri, podľa ktorého sa podpisovanie vykoná tak, že k vytlačenému alebo napísanému názvu spoločnosti a funkcie v spoločnosti podpisujúci pripoja svoj podpis, bez ďalšieho nespôsobuje neplatnosť ručiteľskej listiny.

Pokiaľ zo záhlavia ručiteľskej listiny je zrejmé, kto je ručiteľom, mená a funkcie konajúcich za ručiteľa, pravosť podpisov, ktorých ručiteľ v konaní nespochybnil, niet pochyb o tom, ktoré osoby za vytlačeným názvom spoločnosti ručiteľskú listinu podpísali a v akej funkcii.⁵⁶

⁵⁴ Aspi

⁵⁵ Aspi

⁵⁶ Aspi

Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 29. marca 2000,
sp.zn. 2 Obo 182/99

e) Zákonný zástupce podnikateľa

Z postavenia vedúceho obchodného oddelenia podniku vyplýva aj jeho splnomocnenie robiť v mene podnikateľa právne úkony v obchodnom styku pri tejto činnosti obvyklé. Uzatváranie kúpnych zmlúv o kúpe tovaru, ktorý slúži na podnikanie podnikateľa, nepochybne medzi takéto úkony patrí.⁵⁷

Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 8.10.1997
sp.zn. 6 Obo 147/96

3. Judikatura zabývajúca sa problematikou prijetí návrhu

- a) Až po náležitom zistení obsahu ústnej dohody môže súd posúdiť, či na jej základe niekomu vznikla povinnosť. Na platnosť zmluvy o dielo nemá vplyv to, či na predmet diela bolo alebo nebolo vydané stavebné povolenie.⁵⁸

Rozsudok Nejvyššího soudu Slovenské republiky ze dne 27. 9. 2001,
sp. zn. Obdo v 31/2000

b) Uzavření smlouvy

Podle § 44 odst. 1 občanského zákoníku smlouva je uzavřena okamžikem, kdy přijetí návrhu na uzavření smlouvy nabývá účinnosti. V § 43c odst. 2 občanského zákoníku se stanoví, že včasné přijetí návrhu nabývá účinnosti okamžikem, kdy vyjádření souhlasu s obsahem návrhu dojde navrhovateli.

Skutečnost, že návrh byl včas přijat a že vyjádření souhlasu s obsahem návrhu došlo navrhovateli, musí prokázat akceptant, na němž spočívá důkazní břemeno.⁵⁹

Rozsudek Krajského obchodního soudu v Brně ze dne 15. 2. 1995
č.j. 29/10 Cm 313/93

⁵⁷ Aspi

⁵⁸ JAKUBOVIČ, D. *Závazkové právo v intenciach českej a slovenskej komercionalistiky*, s. 86.

⁵⁹ ROSENBACHOVÁ, J. *Obchodní judikatura. Vybraná rozhodnutí českých soudů ve věcech týkajících se podnikání (III.)*, s. 88.

4. Judikatura zabývající se problematikou uzavírání smluv

- a) Datum uvedený ve smlouvě časově identifikuje okamžik jejího uzavření a prokazuje, že smlouva byla uvedeného dne skutečně uzavřena. Prokáže-li se, že smlouvu účastníci uzavřeli ve skutečnosti jiného dne, než dne uvedeného ve smlouvě, je třeba se zabývat otázkou, zda simulací jiného data uzavření smlouvy nedošlo k obcházení zákona a zda smlouva není postižena absolutní neplatností.⁶⁰

Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 18. 6. 2002, spis. zn.: 10 Co 354/02

- b) Ak pri uzavieraní zmluvy zašle jedna strana druhej písomný návrh zmluvy, neznamena to bez ďalšieho, že tým podmienila jej platnosť písomnou formou.⁶¹

Uznesenie Najvyššieho súdu SR sp.zn. 3 Obo 109/99

5. Judikatura zabývající se problematikou smlouvy o uzavření budoucí smlouvy

- a) Smlouvu podle § 289 a násl. obch. zák. lze uzavřít též o budoucí společenské smlouvě. K platnosti takové smlouvy je nezbytné, aby byl dostatečně vymezen obsah budoucí smlouvy.⁶²

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 8. 6. 1999, sp. zn. 32 Cdo 2295/98 SJ 2/2000, str. 78

- b) Smlouva o budoucí kupní smlouvě se v obchodních vztazích řídí ustanovením § 289 a násl. obch. zák., i když se týká nemovitostí.⁶³

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 26. 11. 1998, sp. zn. 2 Cdon 603/97 R 27/2002

- c) Ak účastník zmluvy o uzavretí budúcej zmluvy prevedie vec, ktorej budúci prevod je obsahom tejto zmluvy, platnou zmluvou na tretiu osobu, práva a povinnosti zo zmluvy o uzavretí budúcej zmluvy zaniknú pre nemožnosť

⁶⁰ JAKUBOVIČ, D. *Závazkové právo v intenciach českej a slovenskej komercialistiky*, s. 104.

⁶¹ Aspi

⁶² ŠTENGLOVÁ, I. *Přehled judikatury ve věcech obchodních závazkových vztahů*, s. 46.

⁶³ ŠTENGLOVÁ, I. *Přehled judikatury ve věcech obchodních závazkových vztahů*, s. 46.

plnenia a medzi účastníkmi zmluvy o uzavretí budúcej zmluvy vznikne zodpovednostný vzťah. Pretože porušenie povinnosti zo zmluvy o uzavretí budúcej zmluvy má právne dôsledky len pre účastníkov tejto zmluvy, nespôsobuje bez ďalšieho neplatnosť prevodu veci na tretiu osobu.⁶⁴

Rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 1 Obdo V 23/2007

- d) Zmluva o uzavretí budúcej zmluvy vyžaduje na svoju platnosť určenie predmetu plnenia budúcej zmluvy aspoň všeobecným spôsobom. Predmet budúcej zmluvy však musí byť vymedzený natoľko určite, aby na prípadný návrh oprávnenej osoby podľa § 290 ods. 2 Obchodného zákonníka mohol obsah zmluvy určiť súd.⁶⁵

Rozsudok Najvyššieho súdu SR sp.zn. M Obdo V 2/2003.

- e) Ak je zo zmluvy o budúcej zmluve uzavretej podľa § 289 Obchodného zákonníka zaviazaná len jedna zmluvná strana, tak povinnosť uzavrieť zmluvu má len ona. Druhá zmluvná strana má právo žiadať, aby zaviazaná strana zmluvu uzavrela, sama však nemá povinnosť zmluvu uzavrieť.

Zo zmluvy zaviazaná strana v takom prípade nie je aktívne legitimovaná na podanie žaloby o určenie obsahu zmluvy súdom.⁶⁶

Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 26. 4. 2001, sp.zn. 4 Obo 225/2001

6. Judikatura zabývajúci sa problematikou formy smluv

- a) Písomná forma právneho úkonu je dodržaná i tehdy, nepripojí-li jednající osoba ke svému podpisu označení funkce, třebaže je takový požadavek uveden v obchodním rejstříku.⁶⁷

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 3. 3. 1998, sp. zn. 1 Odon 53/97 SJ 8/1998, str. 175

⁶⁴ Aspi

⁶⁵ Aspi

⁶⁶ Aspi

⁶⁷ ŠTENGLOVÁ, I. *Přehled judikatury ve věcech obchodních závazkových vztahů*, s. 39.

- b) Z toho, že žalobce předložil návrh smlouvy písemně, nelze bez dalšího usuzovat, že projevil vůli uzavřít smlouvu v písemné formě.⁶⁸

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 19. 2. 1998, sp. zn. 2 Odon 76/97 SJ 14/1998, str. 328

- c) Návrh smlouvy o nájmu nebytových prostor, který žalobce předložil, aniž jej podepsal, nemohl být řádnou (písemnou) ofertou a o písemný návrh na uzavření smlouvy mohlo jít až v okamžiku, kdy žalovaná listinu poté, co ji sama podepsala, zaslala k akceptaci žalobci (platí i v obchodních závazkových vztazích).⁶⁹

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 14. 12. 2000, sp. zn. 20 Cdo 2427/98 SR 7/2001, str. 224

- d) Není-li předepsána nebo některým z účastníků požadována písemná forma smlouvy, není vyloučeno, aby ji účastníci uzavřeli zčásti písemně a zčásti ústně. Pro hodnocení jednání účastníků je rozhodující jejich vůle při uzavírání smlouvy. To, že účastníci písemně uzavřené smlouvy o dílo výslovně neprohlásili v této smlouvě, že její součástí je i listina připojená ke smlouvě, v níž je vymezen předmět díla, nezpůsobuje neplanost smlouvy, jestliže se účastníci ústně dohodli, že předmětem smlouvy je dílo vymezené v této listině.⁷⁰

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. 8. 2001 SJ 11/2001, str. 564

7. Judikatura zabývající se problematikou nepojmenovaných smluv

Uzavřou-li účastníci smlouvu, jejíž podstatné náležitosti lze podřadit pod některý ze smluvních typů, upravených v Občanském zákoníku, řídí se tato smlouva kogentními, a pokud účastníci ve smlouvě nedohodli něco jiného, i dispozitivními

⁶⁸ ŠTENGLOVÁ, I. *Přehled judikatury ve věcech obchodních závazkových vztahů*, s. 41.

⁶⁹ ŠTENGLOVÁ, I. *Přehled judikatury ve věcech obchodních závazkových vztahů*, s. 41.

⁷⁰ ŠTENGLOVÁ, I. *Přehled judikatury ve věcech obchodních závazkových vztahů*, s. 43.

ustanoveními Občanského zákoníku upravujícími daný typ smlouvy; nejde o smlouvu nepojmenovanou.⁷¹

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 9. 4. 2002, spis. zn.: 22 Cdo 522/2001

8. Judikatura zabývající se problematikou výkladu právních úkonů

Ak sú v zmluve použité formulácie a pojmy, ktoré možno vykladať rozdielne, je spravodlivé vykladať ich v prospech strany, ktorá zmluvu nenapísala.⁷²

Nález Ústavného súdu SR, sp. zn. I. ÚS 243/07

9. Judikatura zabývající se problematikou obchodních podmínek

Obchodní podmínky jsou součástí smluvního ujednání. Ustanovení § 763 ods. 1 Obchodního zákoníka u smluv, které se od účinnosti Obchodního zákoníku řídí novou právní úpravou, nemění bez dalšího obsah těchto předtím uzavřených smluv a obchodní podmínky, na které tyto smlouvy odkazují, zůstávají nadále pro účastníky závazné.⁷³

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 6. 1998, spis. zn.: 5 Cmo55/1997

10. Judikatura zabývající se problematikou intertemporálních ustanovení

Ak k uzavretiu zmluvy došlo podľa § 153 ods. 2 písm. b) Hospodárskeho zákonníka, ide o právny vzťah, ktorý vznikol ešte pred účinnosťou Obchodného zákonníka. Ak v nadväznosti na uvedené si oprávnený uplatnil aj úroky ako príslušenstvo pohľadávky, súd úrok neprizná, lebo Hospodársky zákonník tento nárok ako príslušenstvo pohľadávky nepoznal.⁷⁴

Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 17. 12. 1997, sp.zn. 6 Obo 232/97

⁷¹ JAKUBOVIČ, D. *Závazkové právo v intenciach českej a slovenskej komercionalistiky*, s. 99.

⁷² Aspi

⁷³ JAKUBOVIČ, D. *Závazkové právo v intenciach českej a slovenskej komercionalistiky*, s. 94.

⁷⁴ Aspi

11. Judikatura zabývajíc se problematikou úroků

- a) Dohodnutá výška úrokové sazby, pokud nie je v rozpore so zásadami poctivého obchodného styku, môže prevyšovať úroky, ktoré banky žiadajú pri poskytovaní úverov.⁷⁵

Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 16. 5. 1996, sp.zn. 3 Obdo 3/96

- b) Předpokladem uplatnění nároku na zaplacení úroku z prodlení podle § 369 odst. 1 obchodního zákoníku není vyúčtování tohoto úroku, neboť nárok na úrok z prodlení vzniká ze zákona v důsledku prodlení se splněním peněžitého závazku, vyplývajícího z uzavřené smlouvy⁷⁶

Rozsudek Krajského obchodního soudu v Ostravě ze dne 24. 10. 1994 č.j. 12 Cm 287/93

- c) Podle § 369 odst. 1 obchodního zákoníku, je-li dlužník v prodlení se splněním peněžitého závazku nebo jeho části a není smluvena sazba úroků z prodlení, je dlužník povinen platit z nezaplacené částky úroky z prodlení určené ve smlouvě, jinak o 1 % vyšší, než činí úroková sazba určená obdobně podle § 502.

Z citovaného ustanovení vyplývá, že dlužník není povinen podle současné zákonné úpravy platit tzv. poplatek z prodlení ve výši 0,05 % za každý den prodlení, tedy v roční sazbě 18,25 % z dlužné částky (ust. 378 odst. 1 dřívějšího hospodářského zákoníku – zákon č. 109/1964 Sb., ve znění pozdějších předpisů), pokud si strany nesmluvily tuto sazbu úroku z prodlení.⁷⁷

Rozsudek Krajského obchodního soudu v Ostravě ze dne 10. 5. 1995 č.j. 12 Cm 1064/93

⁷⁵ Aspi

⁷⁶ HOLEYŠOVSKÝ, M. *Obchodní judikatur*, s. 54.

⁷⁷ HOLEYŠOVSKÝ, M. *Obchodní judikatur*, s. 63.

12. Judikatura zabývajúca sa problematikou smluvní pokuty

- a) V dohode o zmluvnej pokute výška zmluvnej pokuty alebo spôsob jej určenia aj povinnosť, ktorú zmluvná pokuta zabezpečuje, musia byť vymedzené určito, inak je dohoda neplatná.⁷⁸

Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 19. novembra 2003, sp.zn. M Obdo 4/2003

- b) Závazok z dohody o zmluvnej pokute je akcesorickým záväzkom a preto jeho existencia a dôsledky sa viažu na hlavný záväzok.

Ak k vzniku hlavného záväzku nedôjde, nemôžu nastať účinky akcesorického záväzku, ktorý mal zabezpečovať plnenie zmluvnej povinnosti.⁷⁹

Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 2. apríla 1998 sp.zn. 3 Obo 7/98

- c) Oprávnenie súdu znížiť neprimerane vysokú zmluvnú pokutu je zásahom do zmluvnej voľnosti účastníkov obchodného záväzkového vzťahu, ktorá je jedným zo základných princípov obchodného práva. Obchodný zákonník však možnosť takéhoto zásahu predpokladá a upravuje.

Zmluvná pokuta plní okrem zabezpečovacej funkcie aj funkciu paušalizovanej náhrady škody. Aj keď právo na zmluvnú pokutu vzniká bez ohľadu na vznik škody, medzi zmluvnou pokutou a škodou vzniknutou porušením zabezpečenej zmluvnej povinnosti existuje súvislosť. Priznanie zmluvnej pokuty mnohonásobne prevyšujúcej právo, ktoré zabezpečuje, by viedlo k celkom neodôvodnenému majetkovému prospechu oprávneného a znamenalo by neúmerne prísnu a bezdôvodnú sankciu, ktorá nie je nevyhnutná pre naplnenie zabezpečovacej funkcie zmluvnej pokuty.⁸⁰

Rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 1 Obdo V 93/2004

⁷⁸ Aspi

⁷⁹ Aspi

⁸⁰ Aspi

- d) Dohoda o zmluvnej pokute musí byť uzavretá písomne a musí v nej byť určená výška pokuty alebo v nej musí byť určený spôsob jej určenia. Výšku zmluvnej pokuty možno určiť jednorazovo pevnou sumou, prípadne v percentách, či zlomkom ceny alebo aj ako sumu, ktorá sa môže určitým spôsobom opakovať. Jej výška alebo spôsob určenia však musí byť vyjadrená jednoznačne, rovnako ako zmluvná povinnosť, pre prípad porušenia ktorej bola zmluvná pokuta dojednaná, inak je takáto dohoda neplatná.⁸¹

Rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp.zn. M Obdo V 4/2003.

- e) Pri posudzovaní primeranosti výšky zmluvnej pokuty súd prihliada na hodnotu a význam zabezpečovanej povinnosti. Zmluvnú pokutu vo výške jednej päťdesiatiny z hodnoty zabezpečovaného záväzku nemožno považovať za neprimeranú.⁸²

Rozsudok Najvyššieho súdu SR sp.zn. 3 Obo 283/98

13. Judikatura zabývajúca sa problematikou poplatku z prodlení

- a) Právo na poplatek z prodlení nevyplýva z žiadneho platného obchodněprávního předpisu. Takovou majetkovou sankci mohou strany sjednat jako smluvní pokutu ve smyslu § 544 občanského zákoníku.⁸³

Rozsudek Krajského obchodního soudu v Brně ze dne 6. 9. 1994
č.j. O4 Cm 575/92-23

- b) Obchodní zákoník nezná majetkovou sankci nazvanou „poplatek z prodlení“, kterou dříve upravoval hospodářský zákoník.

Sjednání sankce 0,1 % denně za účinnosti obchodního zákoníku by mohlo být považováno za smluvní pokutu anebo smluvený úrok z prodlení, takové ujednání mezi účastníky smluvního vztahu by však muselo být dostatečně určité, jinak je ve smyslu § 37 odst. 1 občanského zákoníku neplatné.⁸⁴

⁸¹ Aspi

⁸² Aspi

⁸³ HOLEYŠOVSKÝ, M. *Obchodní judikatura*. s. 48.

⁸⁴ HOLEYŠOVSKÝ, M. *Obchodní judikatura*. s. 51.

Rozsudek Krajského obchodního soudu v Praze ze dne 17. 11. 1994
č.j. 27 Cm 144/93-14

Příloha č. 3: Doložky INCOTERMS

EXW – ze závodu

FCA – vyplaceně dopravci

FAS – vyplaceně k boku lodi

FOB – vyplaceně loď

CFR – výlohy a dopravné placeny

CIF – výlohy, pojistné, dopravné placeny

CPT – dopravné placeno do

CIP – dopravné a pojištění do

DAF – s dodáním na hranici

DES – s dodáním z lodi

DEQ – s dodáním z nábřeží

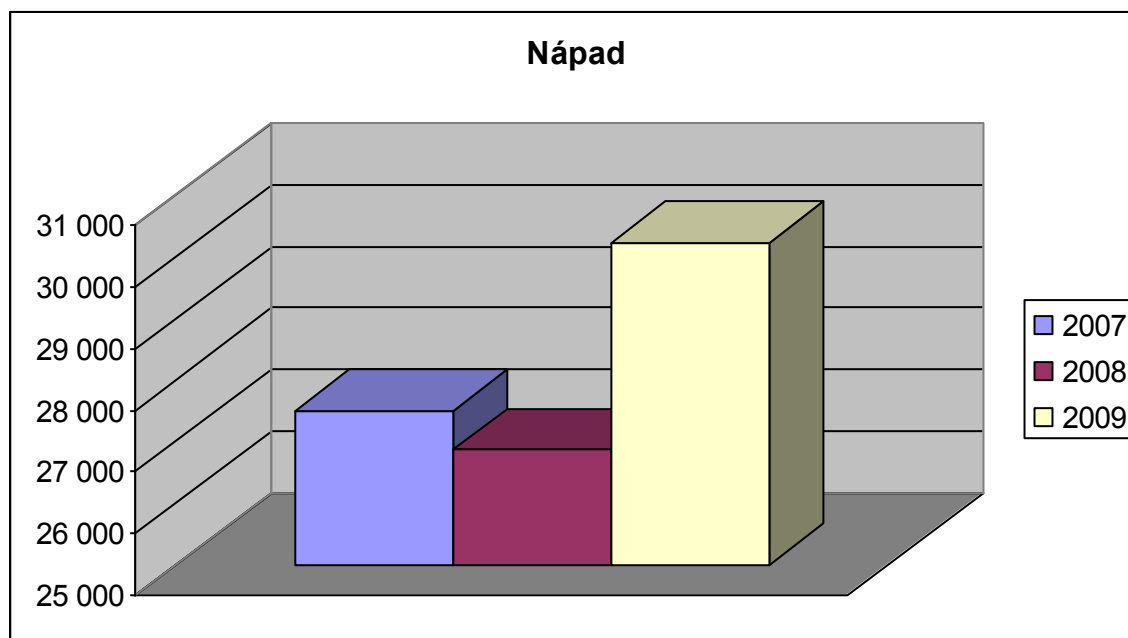
DDU – s dodáním – clo neplaceno

DDP – s dodáním, clo placeno⁸⁵

⁸⁵ ŠTENGLOVÁ, I. a kol. *Obchodní zákoník – komentář*, vlastní zpracování

Příloha č. 4: Vývoj počtu nápadů na slovenských soudech v letech 2007 – 2009

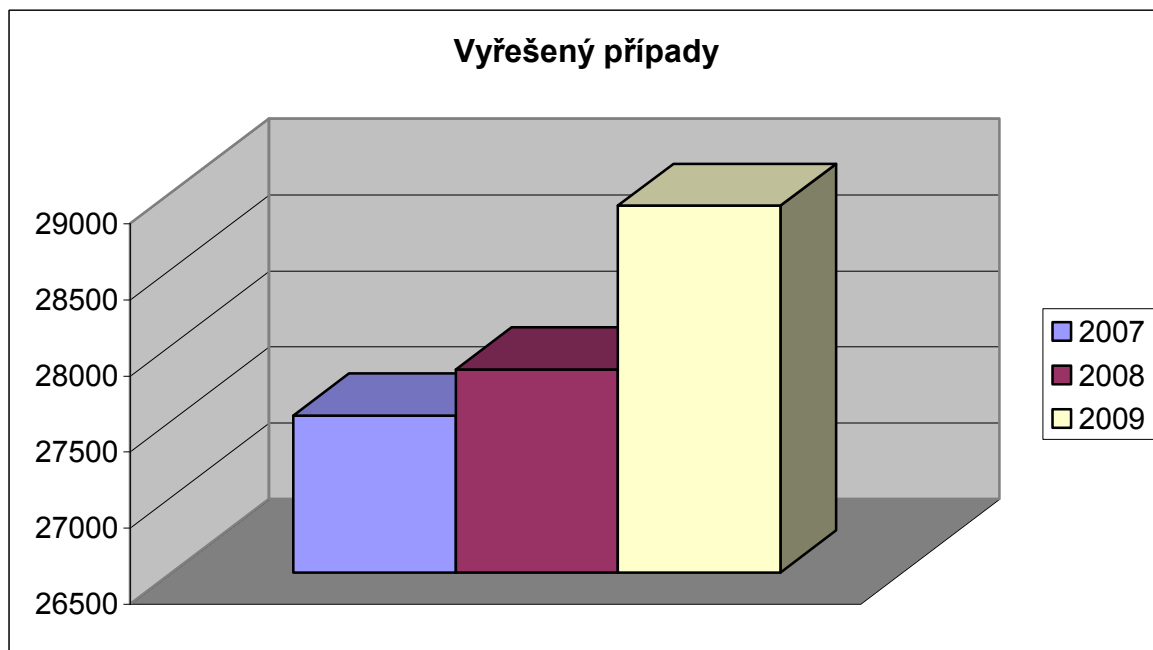
Graf č. 3.3: Vývoj počtu nápadů na slovenských soudech v letech 2007 - 2009

Zdroj: FICOVÁ, S. a kol. *Vymožitelnosť práva v Slovenskej republike*, s. 228.

Příloha č. 5: Vývoj počtu vyřešených případů na slovenských soudech v letech 2007 – 2009

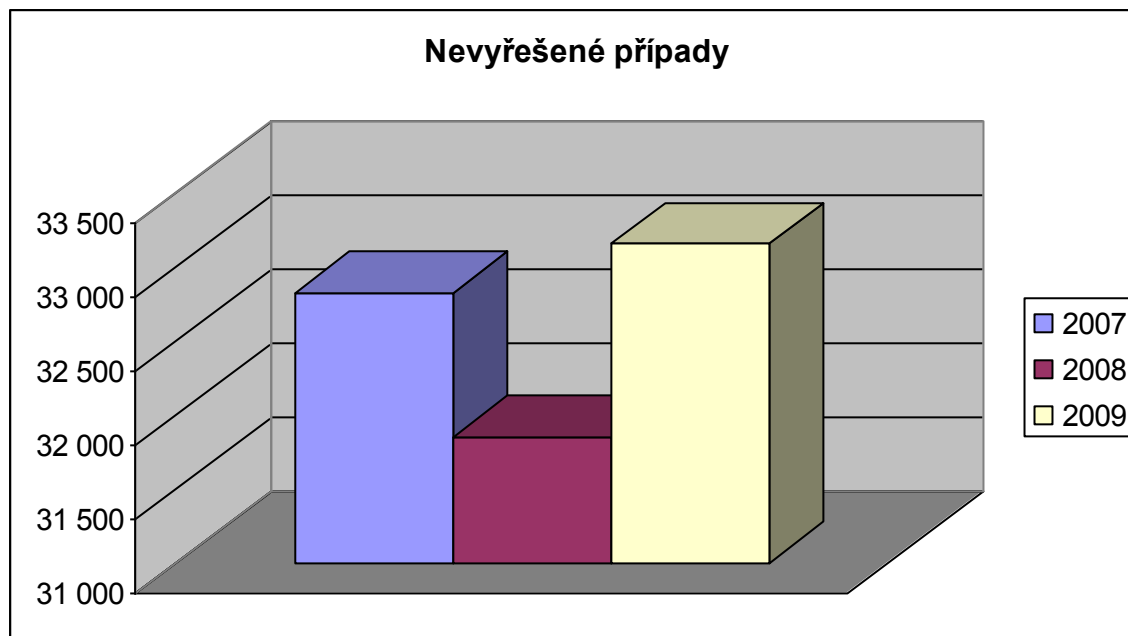
Graf č. 3.4: Vývoj počtu vyřešených případů na slovenských soudech v letech 2007 - 2009

Zdroj: FICOVÁ. S. a kol. *Vymožitelnost práva v Slovenskej republike*, s. 228.

Příloha č. 6: Vývoj počtu nevyřešených případů na slovenských soudech v letech 2007 – 2009

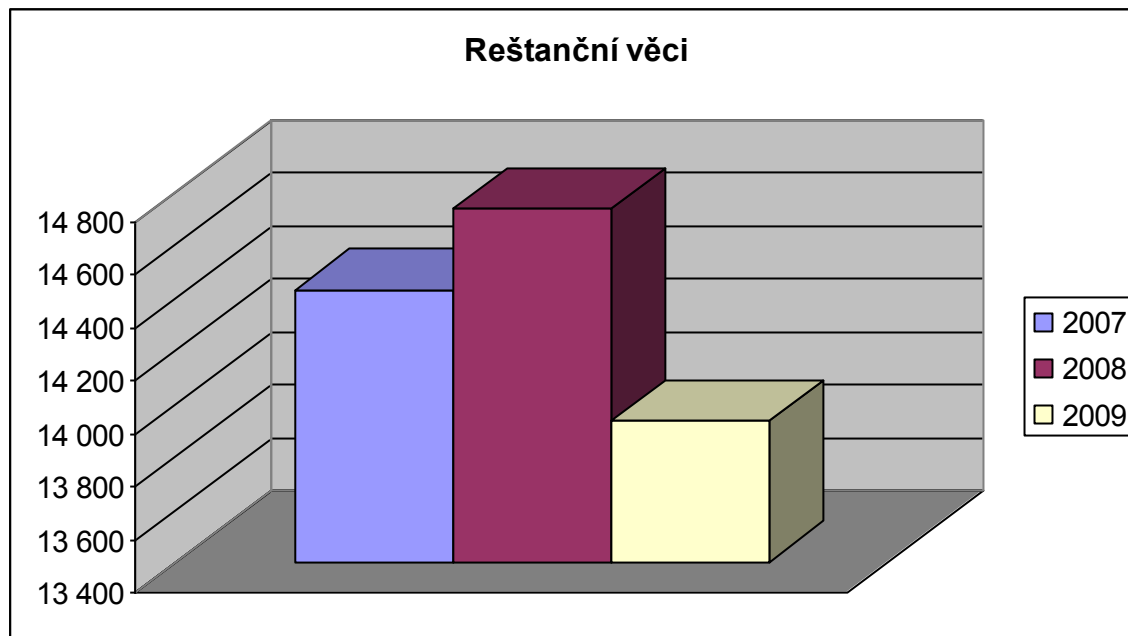
Graf č. 3.5: Vývoj počtu nevyřešených případů na slovenských soudech v letech 2007 - 2009

Zdroj: FICOVÁ. S. a kol. *Vymožiteľnosť práva v Slovenskej republike*, s. 229.

**Příloha č. 7: Vývoj počtu reštančních věcí na slovenských soudech v letech
2007 – 2009**

Graf č. 3.6: Vývoj počtu reštančních věcí na slovenských soudech v letech 2007 – 2009

Zdroj: FICOVÁ, S. a kol. *Vymožitelnost práva v Slovenskej republike*, s. 230.

Příloha č. 8: Aktuální stav počtu projednávaných věcí v jednotlivých senátech čtyř obchodních soudců Okresního soudu v Žilíně k začátku měsíce března 2011

VÝKAZ
za mesiac február 2011

Senát 10Cb – JUDr. Lenka Müllerová Ph.D.

	rozhod.	štat		Sám rozhodol:	28
Prevzaté	326	421		rozsudok	17
Napadlo	32	32		uznesenie	2
Spolu	358	453		zmier	2
Vybavené	28/10	25/14		platobný rozkaz	2
Nevybavené	330	428		inak	5
Staršie 1 rok	106	168		rozkaz na plnenie	0
Staršie 2 roky	42	73		Štatisticky:	25

VSÚ: 0 – uznesenie, 2 - platobný rozkaz

Senát 11Cb – JUDr. Róbert Bebčák

	rozhod.	štat		Sám rozhodol:	25
Prevzaté	221+4	337		rozsudok	16
Napadlo	22	22		uznesenie	4
Spolu	247	359		zmier	1
Vybavené	25/7	24/5		platobný rozkaz	1
Nevybavené	222	335		inak	3
Staršie 1 rok	79	147			
Staršie 2 roky	36	79		Štatisticky:	24

VSÚ: uznesenie – 3, platobné rozkazy -1, Inak - 3

Senát 19Cb – JUDr. Martina Brniaková

	rozhod.	štat.		Sama rozhodla:	27
Prevzaté	272	391		rozsudok	20
Napadlo	30	30		uznesenie	3
Spolu	302	421		zmier	1
Vybavené	27/9	16/1		platobný rozkaz	0
Nevybavené	275	405		inak	3
Staršie 1 rok	70	146			
Staršie 2 roky	12	39		Štatisticky:	16

VSÚ: 3-uznesenie, 3-inak

Senát 20Cb,26Cb – JUDr. Ivica Pittnerová

	<u>rozhod.</u>	<u>štat.</u>	<u>Sama rozhodla:</u>	<u>25</u>
Prevzaté	339	444	rozsudok	16
Napadlo	30	30	uznesenie	3
Spolu	369	474	zmier	2
Vybavené	25/6	23/12	platobný rozkaz	1
Nevybavené	344	451	inak	3
Staršie 1 rok	128	195	rozkaz na plnenie	0
Staršie 2 roky	35	64	<u>Štatisticky:</u>	<u>23</u>

VSÚ: 1- uznesenie, 1-plat.rozkaz, 3-inak

Nevyhotovené rozhodnutia k 01.2.2011**Senát 10Cb – JUDr. Lenka Müllerová, PhD.****nenadiktované:**

25.02.2011: 10Cb 53/2010, 10Cb 190/2010-Uzn., 10Cb 259/2010, 10Cb 274/2010,
10Cb 256/2010, 10Cb 211/2010, 10Cb 261/2010

neprepísané:

15.02.2011: 10Cb 35/2010, 10Cb 38/2010

18.02.2011: 10CbZm 4/2010

prepísané, neexpedované:

04.02.2011: 10Cb 27/2010

11.02.2011: 10Cb 166/2010, 10Cb 233/2010, 10Cb 4/2011, 10Cb 5/2011

Senát 11Cb – JUDr. Róbert Bebčák**nenadiktované:**

11Cb 198/2008 – zo dňa 23.02.2011

prepísané, neexpedované:

11Cb/36/2010 – zo dňa 09.02.2011

11Cb/258/2007 – zo dňa 11.02.2011

11Cb/197/2010 – zo dňa 23.02.2011

11Cb/198/2010 – zo dňa 23.02.2011

11Cb/200/2010 – zo dňa 25.02.2011

11Cb/202/2010 – zo dňa 25.02.2011

Senát 19Cb - JUDr. Martina Brniaková

nenadiktované:

4.2.2011: 19Cb 329/2009
15.2.2011: 19Cb 353/2009, 19Cb 30/2010, 19Cb 52/2010, 19Cb 84/2010
18.2.2011: 19Cb 207/2010-zmier, 19Cb 124/2010, 19Cb 128/2010
25.2.2011: 19Cb 131/2010, 19Cb 237/2010, 19Cb 60/2010, 19Cb 79/2010,
19Cb 185/2010, 19Cb 184/2010, 19Cb 50/2010

neprepísané:

4.2.2011: 19Cb 335/2009-kanc.prevzala-23.2.2011, 19Cb 214/2009-kanc.prevzala-
23.2.2011

neexpedované:

4.2.2011: 19Cb 186/2010, 19Cb 196/2010, 19Cb 129/2010

Senát 20Cb - JUDr. Ivica Pittnerová

nenadiktované:

1.2.2011 20CbZm 4/2010
3.2.2011 20Cb 97/2010
8.2.2011 20Cb 265/2010, 20Cb 267/2010, 20Cb 106/2010
15.2.2011 20Cbi 4/2009
17.2.2011 20Cb 155/2010, 20Cb 225/2010, 20Cb 178/2010, 20Cb 200/2009
24.2.2011 20Cb 256/2010, 20Cb 235/2010, 20Cb 113/2010, 20Cb 285/2010

KOLKY V Cb za február 2011

132,50 €

Zdroj: Okresný súd Žilina, interní doklady